

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

MIGRANTI JAKO DOBROVOLNÍCI V ČESKÉ REPUBLICE
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

MIGRANTI JAKO DOBROVOLNÍCI V ČESKÉ REPUBLICE

Bakalářská práce

Obor studia: Migrační studia

Autor: Kristina Hulanská

Vedoucí práce: RNDr. Markéta Seidlová, Ph.D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Migranti jako dobrovolníci v České republice*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat paní RNDr. Markétě Seidlové, Ph.D. za její odborné konzultace, při kterých mi poskytla mnoho přínosných informací.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Kristina Hulanská</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	<i>Migrační studia</i>
Obor obhajoby práce:	<i>Migrační studia</i>
Vedoucí práce:	<i>RNDr. Markéta Seidlová, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Migranti jako dobrovolníci v České republice
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá migranty jako dobrovolníky v České republice. V této práci jsou stručně popsány nestátní neziskové organizace a jejich role, dále popisují dobrovolnictví v neziskové organizaci, následně historii dobrovolnictví až po současnost a v neposlední řadě dobrovolnictví a začlenění cizinců do většinové společnosti. Praktická část představuje závěry kvalitativního výzkumu pomocí polostrukturovaného rozhovoru s 9 respondenty, kteří pracují jako dobrovolníci v různých organizacích.
Klíčová slova:	Dobrovolnictví, migrant, migrace, nezisková organizace
Title of Thesis:	Migrants as volunteers in the Czech Republic
Annotation:	The bachelor thesis deals with migrants as volunteers in the Czech Republic. In this work, non-governmental non-profit organizations and their roles are briefly described, volunteering in a non-profit organization, the history of volunteering up to the present, and ultimately volunteering and the integration of foreigners into

	mainstream society are described. The practical part presents the conclusions of the qualitative research using a semi-structured interview with 9 respondents who work as volunteers in different organizations.
Keywords:	Volunteering, migrant, non-profit organization, migration
Názvy příloh vázaných v práci:	Otázky pro rozhovor
Počet literatury a zdrojů:	53
Rozsah práce:	74 s. 124 512

Seznam zkratk

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MPVS – Ministerstva práce a sociálních věcí

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MZD – Ministerstvo zdravotnictví

MVZ – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

MK – Ministerstvo kultury České republiky

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE, NEVLÁDNÍ ORGANIZACE, JEJICH ROLE A AKTIVITY.....	12
1.1.1 <i>Postavení neziskového sektoru v národním hospodářství</i>	13
1.1.2 <i>Legislativní ukotvení v České republice</i>	14
1.1.3 <i>Charakteristika organizací neziskového sektoru</i>	14
1.1.4 <i>Nejčastější aktivity neziskových organizací</i>	15
1.2 DOBROVOLNICTVÍ V NEZISKOVÉ ORGANIZACI	15
1.2.1 <i>Vymezení pojmu dobrovolnictví</i>	16
1.2.2 <i>Právní úprava dobrovolnictví</i>	16
1.2.3 <i>Dobrovolník</i>	17
1.2.3.1 <i>Motivy dobrovolnické činnosti</i>	18
1.2.3.2 <i>Typy dobrovolnictví</i>	19
1.2.3.3 <i>Vzorce dobrovolnictví</i>	19
1.2.3.4 <i>Individuální a kolektivní hodnoty dobrovolnictví</i>	21
1.2.3.5 <i>Dobrovolnická centra</i>	22
1.2.3.6 <i>Jak fungují dobrovolnická centra</i>	22
1.2.3.7 <i>Činnost dobrovolníka</i>	23
1.2.3.8 <i>Motivace dobrovolníků</i>	23
1.2.3.9 <i>Přínos dobrovolnictví pro dobrovolníka</i>	24
1.2.3.10 <i>Formální a neformální dobrovolnictví</i>	25
1.2.3.11 <i>Parametry dobrovolnické činnosti</i>	27
1.2.4 <i>Dobrovolnictví od historie po současnost</i>	27
1.2.4.1 <i>Historický vývoj v ČR do roku 1989</i>	27
1.2.4.2 <i>Období po roce 1989</i>	29
1.2.4.3 <i>Nové trendy dobrovolnictví</i>	31
1.3 DOBROVOLNICTVÍ A ZAČLENĚNÍ CIZINCŮ DO VĚTŠINOVÉ SPOLEČNOSTI.....	31
1.3.1 <i>Integrace obecně – teorie</i>	31
1.3.1.1 <i>Dobrovolnictví a perspektiva pracovního začlenění migrantů</i>	33
1.3.2 <i>Integrační politika v České republice</i>	35
1.3.3 <i>Centra pro podporu integrace cizinců</i>	37
1.3.3.1 <i>Struktura NNO poskytující služby cizincům</i>	38
2 PRAKTICKÁ ČÁST	41
2.1 CÍL PRÁCE.....	41
2.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	41
2.3 VÝZKUMNÁ METODA.....	41
2.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	43
2.5 METODIKA VYHODNOCOVÁNÍ ROZHOVORŮ	43
2.6 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ.....	44

2.7	VÝSLEDKY PROVEDENÉHO ŠETŘENÍ.....	45
2.7.1	<i>Výsledky rozhovorů</i>	49
2.7.1.1	Případová analýza.....	49
3	SHRNUTÍ A DISKUSE	62
3.1	DOPORUČENÍ PRO BUDOUCÍ DOBROVOLNÍKY	64
4	ZÁVĚR	65
5	LITERATURA	67
6	PŘÍLOHY	74
6.1	OTÁZKY PRO POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR	74

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu věnovat tématice migrantům jako dobrovolníkům v České republice. Téma mé bakalářské práce mi přijde velice zajímavé, a proto jsem se rozhodla pro jeho zpracování. Hlavním důvodem mého zájmu je propojení dobrovolnictví s migrací. Migranti přinášejí do nového prostředí unikátní perspektivy, dovednosti a kulturní bohatství. Věřím, že dobrovolnictví může být nejen prostředkem k vzájemnému pochopení mezi různými komunitami, ale také způsobem, jak migrantům pomoci integrovat se do nové společnosti.

Cílem mé bakalářské práce bude zjistit, nakolik má zapojení se imigrantů jako dobrovolníků do činnosti jimi vybrané neziskové organizace vliv na rychlost a míru jejich úspěšné integrace do většinové společnosti. Toho bude dosaženo prozkoumáním pohledu migrantů–dobrovolníků na jejich dobrovolnickou činnost ve vztahu k jejich začlenění se do většinové společnosti.

Teoretická část práce bude členěna do tří hlavních kapitol, ty potom následně budou děleny do dílčích podkapitol podle povahy poznatků. V první kapitole budou popsány nestátní neziskové organizace, jejich role a aktivity. V podkapitolách budu popisovat postavení neziskového sektoru v národním hospodářství, legislativní ukotvení v ČR a také nejčastější aktivity neziskových organizací.

Následně v další kapitole se budu věnovat dobrovolnictví v neziskové organizace, kde podrobně rozeberu vymezení pojmu dobrovolnictví, právní úpravu dobrovolnictví a také přímo definici dobrovolníka, poté popíšu motivy dobrovolnictví, typy dobrovolnictví, vzorce dobrovolnictví, formální a neformální dobrovolnictví a také budu popisovat dobrovolnická centra a jejich fungování, poté se budu věnovat dobrovolnictví od jeho prvopočátků až po současnost.

V poslední kapitole se budu věnovat dobrovolnictví a začlenění do většinové společnosti, kde představím pojem integrace a také integrační politiku v České republice, a nakonec se budu věnovat centrům pro podporu integrace cizinců.

V praktické části bude představen cíl práce, kterým je zjistit nakolik má zapojení se imigrantů jako dobrovolníků do činnosti jimi vybrané neziskové organizace vliv na rychlost a míru jejich úspěšné integrace do většinové společnosti.

Dále uvedu v praktické části mou výzkumnou otázku a následně výzkumnou metodu, kterou v mé práci bude kvalitativní výzkum ve formě polostrukturovaného rozhovoru. Následně bude popsán výzkumný vzorek, který se bude skládat ze všech zúčastněných respondentů, kteří budou obeznámeni s tím, že se jejich odpovědi budou anonymně objevovat v mé bakalářské práci. Výzkumný vzorek se bude skládat z migrantů, působících jako dobrovolníci v České republice.

Následně budu popisovat metodiku sběru dat. Mým cílem při vyhodnocování bude stanovit, zda dobrovolnická činnost opravdu pomáhá dobrovolníkům k úspěšnějšímu začlenění se do většinové společnosti. Při vyhodnocování výsledků budu pracovat s případovou analýzou, která dle Skutíla a jeho kolegů (2011) představuje proces získávání detailních a hloubkových informací o jednotlivcích či skupinách jednotlivců pomocí různých metod (Skutil & kol., 2011). Následně u každého respondenta uvedu základní charakteristiku, která bude sloužit jako zestručnění celých rozhovorů. Poté v závěrečných kapitolách bude diskuse, shrnutí a také doporučení pro budoucí dobrovolníky.

1 Teoretická část

Pro účely této práce budu využívat termíny jako „imigrant“, „dobrovolník“, „nezisková společnost“, „úspěšná integrace“ a „většinová společnost“.

Imigrantem se zde rozumí osoba, která přesídlila z jednoho státu nebo území do jiného se záměrem usadit se na novém místě (MVCR, 2023c).

Dobrovolníkem se rozumí jedinec, který se rozhodl dobrovolně a bez nároku na finanční odměnu nebo osobní prospěch věnovat svůj čas, energii a dovednosti pro dobro společnosti, komunity nebo určitého projektu či organizace (Mtrabova.charita.cz, 2023).

Nezisková organizace zkratkou NNO je právní subjekt nebo organizace, která byla založena za účelem plnění určitého společenského, kulturního, environmentálního, humanitárního nebo jiného veřejného zájmu, aniž by byla primárně motivována ziskem pro své členy nebo zakladatele (Svetneziskovek.cz, 2023).

Úspěšná integrace je proces, ve kterém jedinec, skupina nebo komunita, která přišla nebo byla přijata do nového sociálního nebo kulturního prostředí. Úspěšná integrace zahrnuje například sociální začlenění, kulturní adaptaci, dodržování právních předpisů země atd. (MVCR.CZ., 2023c).

Většinová společnost je termín označující dominantní nebo hlavní etnické, kulturní nebo sociální uskupení v určité zemi nebo oblasti. Většinová společnost tvoří většinu obyvatel daného území a často má dominantní postavení v politickém, sociálním a ekonomickém smyslu (Kostlán, 2020).

1.1 Nestátní neziskové organizace, nevládní organizace, jejich role a aktivity

Neziskové organizace hrají ve všech společnostech důležitou roli. Jsou poskytovateli širokého spektra služeb, které trh nebo stát nedokáže zajišťovat prostřednictvím veřejného sektoru a také slouží i jako ukazatel rozvinutosti občanské společnosti. Často jsou hnací silou ve veřejném mínění a iniciátory společenských změn. Neziskové organizace jsou skupinou ekonomických subjektů, které získávají

finanční prostředky z různých zdrojů a díky nim mohou provádět aktivity zaměřené na nevýdělečné činnosti. Tyto organizace přispívají ke generování lidského kapitálu a přispívají tak k rozvoji sociálního a intelektuálního potenciálu jednotlivých lidí. Přispívají tím nejen k obecnému rozvoji společnosti, ale také při tvorbě hrubého domácího produktu (Stejskal, 2012).

1.1.1 Postavení neziskového sektoru v národním hospodářství

V rámci tržní ekonomiky existují různé typy organizací, které vykonávají ekonomickou činnosti. Patří mezi ně soukromé neziskové organizace, organizace veřejného sektoru a soukromé ziskové organizace (Pelikánová, 2016).

Podle rozdělení v národním hospodářství existují dva hlavní sektory: neziskový (netržní) a ziskový (tržní) sektor. Ten ziskový sektor zahrnuje subjekty, které se primárně věnují tomu, aby dosáhli zisku prostřednictvím prodeje statků prodávaných za tržní cenu. Neziskový (netržní) sektor se skládá ze subjektů, které mají hlavní cíl dosáhnout přímého užitku, který často představuje veřejné služby (Rektořík, 2010).

Nestátní neziskový sektor, je možné chápat jako třetí sektor, sektor mezi státem a trhem. Dobrovolným zapojením se přibližují neziskové organizace k tržnímu prostředí, zatímco aspekty obecného prospěchu neziskové orientace je spojují se státem. Solidarita je koordinačním mechanismem, který je pro neziskový sektor klíčový, na rozdíl od hierarchické spolupráce státu a konkurenční spolupráci na trhu. Organizace třetího sektoru je možné charakterizovat pomocí 5 kritérií: principu solidarity, principu uspokojování potřeb, autonomie od státních zásahů, neformální členské struktury a dobrovolnému přístupu, směnnými vztahy směřujícími ke vzájemnosti (Schaad, 1998).

Neziskové organizace se primárně zaměřují na různé činnosti v oblasti školství, ekologie, kultury nebo sportu (Pelikánová, 2016).

1.1.2 Legislativní ukotvení v České republice

Právní předpisy, které se vztahují k neziskovému sektoru, jsou zastaralé. Úpravami jsou zákony o nadacích a nadačních fondech 227/1997 Sb., zákon o dobrovolnické službě 198/2002 Sb., zákon o veřejných sbírkách č. 117/2001 Sb., zákon o sdružování č. 83/1990 Sb., a také Zásady vlády o poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím, které byly schváleny vládou usnesením č. 114 ze dne 7. 2. 2001 a jsou uvedeny v příloze tohoto usnesení (zakonyprolidi.cz, 2010-2023).

Existuje také mnoho dalších zákonů, které sice nemají přímý vztah k neziskovému sektoru, ale ovlivňují jej. Například zákon o dani z přidané hodnoty, zákony o daních z příjmů, darovacích daních, dědických daních, dalším zákonem je zákon o účetnictví, který má prováděcí vyhlášku ministerstva financí související s neziskovými organizacemi. Proto je také vhodné zmínit iniciativu Výboru pro legislativu a financování neziskových organizací, který vznikl z iniciativy Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Tento výbor byl založen koncem roku 2007 a jeho úkolem je právě provádět změny v legislativní úpravě neziskového sektoru (vlada.cz, 2007).

1.1.3 Charakteristika organizací neziskového sektoru

Profesoři Salamon a Anheier ve svých studiích přinesli komplexní a mezinárodně uznávanou charakteristiku nestátních neziskových organizací, se zabývají problematikou různých perspektiv (Salamon & Anheier, 1999).

Tyto organizace existují mimo státní struktury, avšak slouží veřejným zájmům, na rozdíl od soukromých zájmů. Autoři identifikují pět základních vlastností, které definují státní neziskové organizace (Salamon & Anheier, 1999):

- 1) Neziskové – Tyto organizace nepřerozdělují zisky mezi vlastníky nebo vedení organizace. Jejich činnost nemá za cíl zisk, ačkoli mohou generovat příjmy. Tyto příjmy však musí být použity na naplnění poslání organizace.
- 2) Soukromé – Tyto organizace jsou oddělené od státní správy a nejsou jí řízeny. To však neznamená, že nemohou získávat významnou státní podporu nebo že

v jejich vedení nemohou být státní úředníci. Klíčovým faktorem je, že základní struktura neziskových organizací je v podstatě soukromá.

- 3) Institucionalizované – Není zásadní zda jsou neziskové organizace formálně nebo právně registrovány, ale mají vlastní organizační strukturu a náplň činnosti.
- 4) Dobrovolné – Tyto organizace se opírají o dobrovolnou účast svých členů na svých činnostech. Dobrovolnost se projevuje v neplacené práci pro organizaci, poskytování darů nebo čestné účasti ve správních radách.
- 5) Samostatné a nezávislé – Neziskové organizace disponují vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolovat jejich vlastní činnosti. To znamená, že nejsou ovládány zvenčí a jsou schopny se řídit samy. Nekontroluje je ani stát ani jiné vnější instituce stojící mimo ně.

1.1.4 Nejčastější aktivity neziskových organizací

Aktivity neziskové organizace jsou úzce spjaty s její rolí. Například téměř všechny organizace získávají peníze. Většina také organizuje dobrovolnickou činnosti a osvětové akce. Větší organizace se mohou zapojit do navrhování a provádění investičních projektů (PPS.ORG, 2008).

Fundraising je jednou z nejčastějších aktivit, do kterých se neziskové organizace zapojují, je to systematická činnost, která si klade za cíl získat finanční prostředky pro činnosti organizace (PPS.ORG, 2008).

1.2 Dobrovolnictví v neziskové organizaci

Dobrovolnictví ve smyslu neziskové organizace je svobodně zvolená a vědomá činnosti, která je ve prospěch ostatních, kterou poskytují občané bezplatně. Taková role dobrovolníka je vytyčena tak, aby se adresát na ni mohl spolehnout. Místem uplatnění pro veřejné prospěšné dobrovolnictví jsou nestátní neziskové organizace, jež se snaží získat dobrovolníky z řad veřejností, ať již se jedná o jednorázové akce, nebo o dlouhodobou dobrovolnickou spolupráci.

Dobrovolnictví je hodně často profesionálně organizováno tak, aniž by ztratilo svoji bezprostřednost. Je spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje a tím je i zároveň zdrojem nových zážitků a příležitostí pro osobní růst dobrovolníků (Tošner & Sozanská, 2002).

1.2.1 Vymezení pojmu dobrovolnictví

Na definování dobrovolnictví není mezi vědci, kteří se zabývají společenskými vědami jednotný názor. Obvykle bývá pojata jako pomoc jiným lidem vykonávanou ze své svobodné vůle a bez nároků na jakoukoli odměnu. Někdy je ale dobrovolnictví považováno jen za pomoc, která je vykonávána prostřednictvím nějaké (občanské či neziskové) organizace a někdy není podmínka formální organizovanosti vyžadována (Pilát, 2015).

Níže jsem vybrala alespoň nějaké příklady, reprezentující definici dobrovolnictví.

Manuál Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization, 2011, s. 11) přichází s následující definicí dobrovolnické práce: *„Neplacená, nepovinná práce, což je čas, který jednotlivci bez nároku na plat věnují aktivitám vykonávaným pro lidi mimo jejich vlastní domácnost, a to buď prostřednictvím organizace anebo přímo“*. Další definují je např: *„Dobrovolnictví je činnost konaná ve prospěch druhých lidí bez nároku na finanční či jakoukoli jinou materiální odměnu“* (InDora,2023).

Studie Evropské komise zabývající se dobrovolnictvím v členských státech EU vychází z předpokladu, že dobrovolnictví je jakákoli formální či neformální aktivita, která je záležitostí individuálního výběru, a je vykonávána bez myšlenky na odměnu ve prospěch jiných (Frič & Vávra, 2012).

Podle Tošnera a Sozanské dobrovolnictví představuje fenomén, který překračuje hranice států, náboženských i sociálních skupin (Tošner & Sozanská, 2006. s. 23).

1.2.2 Právní úprava dobrovolnictví

První zákonná norma upravující dobrovolnictví vznikla v České republice v roce 2002: zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), který vešel v účinnost 1. ledna 2003.

Tento zákon měl za cíl vymezit mantinely a rámcové podmínky pro dobrovolnickou činnost a posílit tendence k rozvoji profesních dovedností pro vykonávání dobrovolných aktivit (Gjuričová, 2008).

Tento zákon má vytvořit nejprůzračnější prostředí pro fungování dobrovolnictví v České republice, představuje ucelený vzájemně propojený systém podmínek, jejichž splnění umožňuje občanským sdružením, církvím, obecně prospěšným společnostem a náboženským společnostem a jejich právníkům osobám získat akreditaci pro provádění dobrovolnictví (Gjuričová, 2008).

Zákon se uplatňuje na organizace, které obdrží akreditaci Ministerstva vnitra ČR pro konkrétní projekt. Podle něj se bezplatně vykonávaná dobrovolnická činnost týká oblasti pomoci zdravotně postiženým, sociálně znevýhodněným, nezaměstnaným, seniorům, imigrantům, osobám závislým na drogách, obětem domácího násilí apod. Zahrnuje také pomoc při katastrofách nebo ochranu životního prostředí (MVCR. CZ, 2008).

Akreditace se uděluje na 3 roky nestátním neziskovým organizacím, které zajišťují pro dobrovolníky, pojištění, smluvní vztahy, bezpečnost apod. Organizace, které jsou akreditované, mají nárok na získání státní dotace na organizování dobrovolnictví. Ukazuje se, že akreditační proces s úspěchem absolvují zejména organizace, které mají dlouhodobou zkušenost s dobrovolnictvím a které jsou zvyklé při své práci uplatňovat řadu požadavků, které zákon vyžaduje. Dotace se udělují v souladu s návrhem Dotační komise pro oblast dobrovolnické služby. Dotace jsou poskytovány zejména pro zajištění bezpečnosti a koordinaci průběhu dobrovolnické činnosti (Gjuričová, 2008).

1.2.3 Dobrovolník

Podle zákona se dobrovolníkem může stát fyzická osoba, která je starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky a starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí. Dobrovolnická služba je vykonávaná na základě smlouvy uzavřené s konkrétní organizací (Zákon č. 198/2002 Sb.).

Dobrovolník je člověk, který se ze své vůle rozhodne věnovat svůj vlastní čas, znalosti, zkušenosti lidem, kteří to potřebují, nebo činnostem bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolnictví je občanskoprávní vztah. Obvykle je uzavřen písemně, ale v řadě případů je uzavřen pouze ústně (Tošněr & Sozanská 2002 s. 35).

K dobrovolnictví vedou občany většinou morální důvody jako například touha pomoci druhé osobě, ať už nepřímo či přímo.

Dobrovolník je člověk, který věří, že dokáže sám změnit věci s kterými není sám spokojený. Je to někdo, kdo se nebojí svůj čas obětovat druhým, člověk, který udělá krok k zapojení se do činnosti, která není dostatečně zajišťována státními institucemi.

1.2.3.1 Motivy dobrovolnické činnosti

Podle Gila Claryho a Marka Snydera a kol. (1998) lze hlavní motivy rozdělit do 6 kategorií:

- 1) Hodnoty – Pro jednotlivé dobrovolníky je důležité vyjádřit se a jednat v souladu s jejich hodnotami, jako je například humanita. Mají pocit, že je důležité poskytovat pomoc a podporu druhým lidem.
- 2) Porozumění – Dobrovolník se snaží získat větší poznatky o světě a rozvíjet své dovednosti. Dobrovolnictví mu poskytuje příležitost učit se prostřednictvím praktických zkušeností.
- 3) Sociální funkce – Dobrovolnické aktivity mohou přispět k osobnímu růstu a rozvoji člověka. Dobrovolníci mají možnost trávit čas s ostatními a zapojit se s nimi do oblíbených aktivit.
- 4) Kariéra – Dobrovolnictví může být příležitostí otevřít dveře k místu, kde by dobrovolník rád pracoval. Cílem dobrovolnictví je tedy získat pracovní zkušenosti.
- 5) Protektivní funkce – Díky dobrovolnictví může jednotlivec posílit své sociální vazby. Dobrovolníci se angažují v činnostech pro veřejný prospěch.
- 6) Posílení – Dobrovolnictví poskytuje jednotlivci prostředek ke snížení negativních emocí, jako je pocit viny. Díky dobrovolnictví může dobrovolník získat sebeúctu nebo dosáhnout pocitů důležitosti.

Tito autoři (Clary & Snyder, 1998) ve svém výzkumu také ukazují, že angažování dobrovolníků v dobrovolnických aktivitách uspokojuje různé motivy, které pro ně mají zvláštní význam. Tato studie také naznačuje, že i při stejných dobrovolnických aktivitách mohou jednotlivci mít různorodé motivy a naopak, různé dobrovolnické aktivity mohou sdílet podobné motivy (Clary & Snyder, 1998).

1.2.3.2 Typy dobrovolnictví

Dobrovolnickou činnosti můžeme dělit podle několika hledisek. Jedním z těchto hledisek je historický vývoj. Vývojově starší model – evropský model dobrovolnictví – komunitní a vývojově mladší model – americký model dobrovolnictví – manažerský (Akční pole sociální práce, 2011).

Starší forma komunitního dobrovolnictví je založena na osobních přátelských vztazích. Dobrovolníci se setkávají v přirozeném společenství, jako jsou sportovní organizace nebo církve. Tento typ dobrovolnictví časem může přerůst do formy organizovaného dobrovolnictví, ale stále zůstává založen na vzájemných vztazích (Tošner, 2006, s. 38-39).

Na druhou stranu, mladší vývojový model dobrovolnictví, nazývaný „manažerský“ typ, se opírá o profesionální přístup k dobrovolníkům. Dobrovolníci pracují v rámci konkrétní organizace, která se specializuje na dobrovolnictví. Tyto organizace se zaměřují na nábor vhodných dobrovolníků, kteří vykazují sociální citlivost a emocionální inteligenci (Tošner, 2006, s. 38-39). *„Manažerský model převládá zejména ve větších městech, kde má širší rozsah možnost efektivně propojovat potřeby dobrovolné pomoci s nabídkou občanů“* (Tošner, 2006, s. 38).

Dalším členěním je členění z hlediska času. Podle Tošnera (2008) lze dobrovolnictví rozdělit do dvou kategorií z hlediska času. Do první kategorie patří zapojení při jednorázových akcích, zatímco do druhé kategorie patří dlouhodobá dobrovolná pomoc. Oba tyto typy se projevují prostřednictvím tří různých způsobů, kterými jsou: dobrovolná občanská výpomoc, dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti a dobrovolnická služba (Tošner, 2008).

1.2.3.3 Vzorce dobrovolnictví

Podle Friče a Pospíšilové hovoří Mary Haddad o dlouhodobých vzorcích dobrovolnické účasti v různých zemích v kontextu vztahu mezi organizacemi občanské společnosti a veřejnou správou, stejně jako o převažujícím podílu dobrovolníků ve dvou typech těchto organizací v dané zemi. Výzkum rozlišuje různé vzorce dobrovolnictví na základě toho, zda většina dobrovolníků pracuje pro "zakořeněné" nebo "nezakořeněné" organizace občanské společnosti (Frič, Pospíšilová & kol., 2010, s. 25).

Podle Hustinx a Lammertyna (2004) je možné rozlišovat mezi kolektivním a reflexivním stylem dobrovolnictví. Kolektivní styl, známý také jako tradiční dobrovolnictví, je spojen s konkrétní organizací, a dobrovolníci v něm pracují automaticky, bez hlubšího rozebírání důvodů nebo zvážení možnosti dobrovolnické práce jinde. Jejich volba dobrovolnických aktivit je v podstatě předem daná a omezená.

Naopak, reflexivní styl dobrovolnictví, nazývaný také novým dobrovolnictvím, představuje širší spektrum možných aktivit, kterými by se dobrovolníci mohli zabývat. Rozhodují se a zvažují, kterou volbu si vyberou. Tato volba je zřídka trvalá a dobrovolníci mají tendenci střídát různé druhy práce. Reflexivní dobrovolnictví je proto označováno jako individualizované dobrovolnictví nebo "a la carte" dobrovolnictví, kde si dobrovolníci vybírají práci podle svých osobních preferencí (Frič, Pospíšilová & kol., 2010 s. 27).

Dynamický aspekt vzorců dobrovolnictví je klíčový pro pochopení kolektivního a reflexivního vzorce dobrovolnictví, který Hustinx a Lammertyn spojují s obecnými modernizačními trendy v západním světě. Tito autoři dokazují, že současné změny v dobrovolnictví odpovídají aktuálním změnám ve společnosti, které jsou vyvolány procesy modernizace. Jinými slovy, nový vzor dobrovolnictví, nazývaný reflexivní vzor dobrovolnictví, koresponduje s novým reflexivním vzorem modernizace, který Ulrich Beck popsal ve své slavné knize "Riziková společnost". Zde nejde pouze o změnu intenzity, rozsahu, nárůstu nebo poklesu dobrovolnických aktivit. Hustinx a Lammertyn tvrdí, že jsme svědky mnohem komplexnějších a

dramatických změn v dobrovolnictví, které znamenají úpadek starého vzorce a nástup nového vzorce dobrovolnictví (Frič, Pospíšilová & kol., 2010 s. 31).

1.2.3.4 Individuální a kolektivní hodnoty dobrovolnictví

Wilson (2010) napsal, že vztah mezi hodnotami a dobrovolnictvím je slabý a nekonzistentní (Wilson, 2000, s. 219).

Není jasné a nelze jednoznačně prokázat, jaký vliv mají náboženské a občanské hodnoty na variabilitu míry dobrovolnické aktivity (Frič, Pospíšilová & kol., 2010).

Rozdíl mezi Wilsonem a ostatními autory (jako například Rochestr Egerton, Mullan), lze vysvětlit tím, že Wilson hovoří jen o individuální míře dobrovolnické aktivity, zatímco ostatní se zabývají celým vzorcem dobrovolnictví, který zahrnuje i kolektivní a institucionální aspekty dobrovolnických aktivit, které významně přispívají k motivaci jednotlivců dobrovolně. Individualizace v dobrovolnictví přináší dobrovolníkům v postindustriálních společnostech hodnoty, který si velmi cení, jako je svoboda výběru, osobní rozvoj, zvyšování kvalifikace, rozšiřování obzorů a rozvoj pracovní kariéry (Frič, Pospíšilová & kol., 2010).

Navzdory trendu rozšíření post materiálních hodnot lze paradoxně interpretovat změnu v hodnotovém jádru dobrovolnictví jako posun od tradičních prosociálních hodnot k materiálním hodnotám. Vliv individualizace na dobrovolnictví vytváří dojem, že "pravý dobrovolník", motivovaný "správnými hodnotami", vlastně vymírá, což nás přiměje stereotypizovat tzv. "sobeckého dobrovolníka", který nahrazuje tradiční, patetický obraz „sebeobětujícího se dobrovolníka“ (Evans & Saxton, 2005, s. 48).

Existuje názor, že individualizace dobrovolnictví škodí. Tento postoj získal popularitu zejména díky tezi Roberta Putnama (2000) o úpadku hodnot komunity a občanských ctností a nárůstu sobeckosti v současné americké společnosti. Nicméně většina autorů se nesouhlasí (jako například Musick, Wilson, Ingen, Dekker) s myšlenkou, že individualizace má škodlivý vliv na dobrovolnictví (Frič, Pospíšilová & kol., 2010).

Kolektivní (institucionální, kulturní) stránka dobrovolnictví podporuje a posiluje dobrovolnické aktivity, avšak zároveň je omezuje, kontroluje a přiděluje jim kolektivní hodnotové charakteristiky současné doby (Frič, Pospíšilová & kol., 2010).

Dobrovolnictví jako společenská instituce a oblast ve společnosti, se stává důležitým a reflektovaným jevem v dnešní době. Diskuse o hodnotách, roli a významu dobrovolnictví probíhají nejen mezi samotnými dobrovolníky, organizacemi a veřejnou správou, ale i veřejností obecně. Významná je také změna vzorců dobrovolnictví na kolektivní úrovni a očekávání, která jsou do něj vkládána (Frič, Pospíšilová & kol., 2010).

1.2.3.5 Dobrovolnická centra

Dobrovolnická centra převážně fungují jako vysílací dobrovolnické organizace, které se zaměřují na práci s dobrovolníky a dalším organizacím pomáhají dobrovolníky najít, jak si je udržet a jak s nimi pracovat (Dobrovolnik.cz, 2023).

1.2.3.6 Jak fungují dobrovolnická centra

Některá dobrovolnická centra bývají součástí neziskových nebo příspěvkových organizací, která poskytují sociální či jiné služby. Tyto organizace pak zapojují dobrovolníky do jednotlivých služeb organizace a dobrovolníci jsou pak dále vysíláni i do jiných přijímacích organizací. V některých případech organizace dobrovolníky nikam nevysílají a získávají dobrovolníky jen pro svou vlastní potřebu. V takových případech mají často akreditovaný pouze jeden dobrovolnický program, nebo realizují dobrovolnictví v neakreditovaném režimu (Tošner & kol., 2014).

Většina neziskových organizací se obrací na zkušenější dobrovolnická centra, které mají akreditované dobrovolnické programy, do akreditace dobrovolnických programů se samy nepouštějí (Tošner & kol., 2014).

Mezi hlavní činnosti dobrovolnických center patří: výběr a evidence dobrovolníků, smluvní zajištění dobrovolnické činnosti včetně pojištění odpovědnost, příprava a školení dobrovolníků, metodické vedení a další formy podpory jako je spolupráce s přijímacími organizacemi, propagace dobrovolníků a informování veřejnosti. Jednotlivá dobrovolnická centra mají specifický charakter a vykonávají

různorodé činnosti. Koordinátor dobrovolníků řídí činnosti dobrovolnického centra, často vykonává veškeré výše uvedené činnosti. Dříve byla práce koordinátora dobrovolníků nezařaditelným povoláním, od podzimu 2014 se ale stal profesí uznanou v Národní soustavě povolání (Tošner & kol., 2014).

1.2.3.7 Činnost dobrovolníka

Dobrovolníci mají rozmanitou škálu činností, kterými se zabývají. Kompetence dobrovolníků v sociálních službách by měly být omezeny tak, aby nedocházelo k překrývání s profesními činnostmi. Naopak jsou dobrovolníkům přiděleny specifické kompetence týkající se konkrétních činností, které vykonávají (Hloušek & Hloušková & Hanuš, 2014)

Činnosti dobrovolníků se odvíjí od toho, kolik mají dobrovolníci zkušenosti, kolik mají volného času, který mohou dobrovolnické činnosti obětovat a také jaké jsou zájmy dobrovolníků. Důležitou roli hraje také věk, vzdělání a také se vše odvíjí od potřeb organizace, pro kterou dobrovolnickou činnost budou vykonávat (Kraus, 2014).

Dobrovolníci nemají nahradit profesionální zaměstnance, ale můžou vykonávat činnosti, které klienti v organizacích a institucích postrádají a díky tomu tak mohou ulehčit práci profesionálům. Dobrovolníci si můžou s klienty povídat, číst, učit je jazyk apod. (Tošner & Sozanská, 2006).

1.2.3.8 Motivace dobrovolníků

Pro motiv dobrovolnictví je důležité, aby dobrovolník vykonával vše ku prospěchu lidí, kterým pomáhá (Frič & kol., 2001).

„K dobrovolné činnosti se lidé zpravidla rozhodují na základě různých pohnutek nejčastěji však z altruistických důvodů, tedy z ochoty a potřeby někomu pomáhat. Jde o činnost ve prospěch jiných lidí, kterou může vykonávat každý člověk s vyvinutým citem pro potřeby jiných a ze své svobodné vůle cítí, že může nabídnout svou pomoc“ (Akční pole sociální práce, 2011).

Motivaci dobrovolníka můžeme rozdělit na tři typy. Prvním typem motivace dobrovolné činnosti je „konvenční motivace“. Jde o motivaci, která vychází z určitých

správných představ a také z principu morálky křesťanství. Na dobrovolníka má tak velký vliv rodina, škola, známí, kteří tuto činnost taktéž vykonávají (Tomšů, 2015).

Druhý typ motivace dobrovolné činnosti je „reciproční motivace“. Reciproční motivace se vyskytuje hlavně u studentů a u mladších lidí. Jedinec vykonává dobrovolnictví nejen pro druhé, ale také pro své vlastní dobro. Motivací je navázat nové známosti, získání nových zážitků, vědomostí, udržení sám sebe v dobré fyzické kondici nebo i využití svých již osvojených znalostí (Frič & kol., 2001).

Poslední třetí typ motivace dobrovolné činnosti je „nerozvinutá motivace“. Jedinec vykonává tuto činnost, protože má důvěru v organizaci a je přesvědčen o smysluplnosti dobrovolné práce a má pocit, že díky dobrovolnictví je možno šířit dobré myšlenky. Osoby, které vykonávají dobrovolnictví s tímto druhem motivace, jsou především studenti vysokých škol a osoby patřící do střední a starší generace (Frič & kol., 2001).

1.2.3.9 Přínos dobrovolnictví pro dobrovolníka

Dobrovolnická činnost přináší řadu výhod nejen společnosti, ale také samotným jedincům. Dobrovolnictví je spojeno s pozitivními hodnotami jako je důvěra a tolerance. Jedinci díky dobrovolnictví vykazují méně problémové chování. U seniorů dobrovolnictví pomáhá udržet fyzické zdraví, posiluje sociálně psychologické faktory a tím snižuje riziko fyzického onemocnění. Jedinci díky dobrovolnictví mají možnost vyšší úrovně jejich sociální integrace a adaptace (Mlčák & Zášková, 2013, s. 25).

Dobrovolnická činnost obohacuje také i dobrovolníky samotné, mezi přínosy, které dobrovolnická činnost přináší patří například: osobní rozvoj dobrovolníka, odborná praxe, úcta a respekt, nové výzvy, přátelé a zkušenosti (Mlčák & Zášková, 2013, s. 25).

Dobrovolnictví není přínosné jen pro společnost a dobrovolníky samotné, ale také pro další subjekty, mezi které patří přijímací organizace a uživatelé služeb. Pro organizace je přínosem to, že díky dobrovolníkům získávají pracovní síly a mohou tak nabízet hodnotnější a různorodější služby. Pro uživatele služeb má dobrovolnictví

přínos ten, že bezplatnost dobrovolnické činnosti zvyšuje její dostupnost. Podílí se na zlepšení kvality života a pomáhá v řešení různorodých problematik jako například sociální vyloučení (Mlčák & Zášková, 2013, s. 25).

1.2.3.10 Formální a neformální dobrovolnictví

Dobrovolnictví bývá nejčastěji rozděleno na formální a neformální dobrovolnictví. Ve výzkumech a odborných knihách, které se týkají dobrovolnictví, se setkáváme pouze s definicí formálního dobrovolnictví, protože pod neformální dobrovolnictví si představíme negaci formálního dobrovolnictví. Neformální dobrovolnictví je chápáno jako jakákoliv pomoc, která je poskytnuta z vlastní dobré vůle a bez nároku na finanční odměnu a je poskytováno mimo strukturu organizace. Formální dobrovolnictví je také neplacená pomoc, ale v rámci organizací (Poizlová, 2019).

Neformální dobrovolnictví je forma pomoci, kterou poskytuje jedinec ze své vlastní iniciativy a není za to odměněn finančně (Dobrovolnictví, 2018).

Neformální komunitní dobrovolnická pomoc je dobrovolná, formálně neorganizovaná a neplacená činnost, kterou členům komunity poskytuje jinému členovi nebo členů, komunity mimo okruh vlastní rodiny či domácnosti. Neformální dobrovolnictví nezprostředkovává žádná jiná organizace, je to spontánní aktivita, kterou nikdo neřídí, a vzniká z konkrétní situace (Frič & Vávra, 2012, str. 33).

Mezi aktivity neformálního dobrovolnictví patří pomoc mezi sousedy nebo pomoc mezi občany, jedná se spíše o pomoc při zvládnutí běžných každodenních problémů. Jsou to například činnosti jako, pomoc sousedovi s prací na zahradě, pomoc v domácnosti i nákupy, půjčování náradí a strojů při stavbě domu, doprovody k lékaři, hlídání dětí apod. Například za neformální činnost dobrovolnictví se považuje také činnost týkající se advokacie, například účast na zasedání místního zastupitelstva, návštěva politiků či místních úřadů, která je spojena s pomocí při vyřizování občanských záležitostí nebo spojena s pomocí při uplatňování práv. Tyto akty neformálního dobrovolnictví jsou běžně přítomné v životě komunity a jejich vnímání posiluje soudržnost a vzájemnost mezi jejími členy. Tyto akty jsou tak všední,

že bývají spojovány spíše s každodenností a rutinou, a proto nejsou mezi sousedy a spoluobčany vnímány jako dobrovolnická činnosti (Frič & Vávra, 2012, str. 33.).

Jak již zmiňuji výše, formální dobrovolnictví se liší tím, že je organizováno a koordinováno konkrétními subjekty, jako jsou neziskové organizace, vládní instituce nebo charitativní organizace. Je to plánovaná a strukturovaná činnost, která je prováděna v souladu s určitými pravidly a směrnicemi. Má za cíl systematicky přispívat k dobrovolnickému úsilí a podpoře konkrétních společenských potřeb a projektů. To znamená, že organizace zajišťují podporu, školení a koordinaci dobrovolníků (Frič & Vávra, 2012, str. 34).

Formálním dobrovolnictvím se běžně rozumí oficiálně organizovaná forma dobrovolnických aktivit. Obvykle se ve výzkumech formálního dobrovolnictví zaměřují na organizace působící v občanském sektoru, jako jsou občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti a podobné subjekty (Frič & Vávra, 2012, str. 69).

Organizovaná komunitní dobrovolnická pomoc má velmi rozsáhlou působnost a ta zahrnuje všechny typy dobrovolnické činnosti. Patří zde turismus, zahrádkářství, myslivost, chovatelství, ochrana práv a zájmů různých skupin obyvatelstva (žen, dětí, seniorů), zvířat, ochrana památek tradic či přírody, dále sem řadíme poskytování služeb jako jsou sociální, vzdělávací, bezpečnostní, kulturní nebo zdravotní služby (Frič & Vávra, 2012, str. 34).

Formální komunitní dobrovolníci plní svoji roli jako poskytovatelé služeb nebo pomocníci při rozvíjení zájmové činnosti, občanských aktivit nebo náboženského života. Komunitní dobrovolníci jsou vždy členy komunitních organizací nebo organizací s komunitním zaměřením. Cílem těchto organizací je, aby činnost, která se vykonává v těchto organizacích sloužila ve prospěch celé komunity, nejen jednotlivým členům (Frič, Vávra, 2012, str. 34). Největší část komunitních dobrovolníků působí v ČR v organizacích dobrovolných hasičů. Dále se jedná o organizace jako jsou rybáři a myslivci. Nekomunitní dobrovolníky spíše nalezneme v organizacích a institucích, které zajišťují poskytování sociálních a zdravotních služeb než v oblasti kultury a sportu. (Frič & Vávra, 2012, str. 78-79)

1.2.3.11 Parametry dobrovolnické činnosti

Hlavními parametry dobrovolnické činnosti jednotlivců jsou například stabilita, intenzita a pravidelnost. Stabilitu lze obecně rozdělit na krátkodobou a dlouhodobou aktivitu. Krátkodobá stabilita se zaměřuje na dobrovolnickou roli v průběhu života, zatímco dlouhodobá stabilita se vztahuje k jejich spojení s konkrétní organizací. Pravidelnost se týká času, který jednotlivci věnují dobrovolnickým činnostem, zatímco intenzita zahrnuje četnost, s jakou se dobrovolníci zapojují (Frič & Pospíšilová, 2010, s. 64-66).

Pokud jde o pravidelnost, dobrovolníky lze rozdělit do dvou skupin: první skupinou jsou pravidelní dobrovolníci, kteří se dobrovolnické činnosti věnují minimálně jednou měsíčně během roku a druhou skupinu jsou příležitostní dobrovolníci, kteří se dobrovolnické činnosti věnují méně než jednou měsíčně. Intenzita dobrovolnické činnosti se pak měří podle počtu odpracovaných hodin (Frič & Pospíšilová, 2010, s. 64-66).

1.2.4 Dobrovolnictví od historie po současnost

Historie organizované dobrovolné činnosti se začala psát již od raného středověku. Počátky jsou úzce spjaty s církví, což je instituce, která se stará o blaho jiných a je zakotvena ve svém poslání. Zakládaly se církevní řády společně s náboženskými bratrstvy, která se kromě duchovní péče věnovaly i charitativní činnosti (Krátká & Pernicová, 2011).

1.2.4.1 Historický vývoj v ČR do roku 1989

Dobrovolnická činnost na území České republiky sahá hluboko do středověku. Její počátky jsou spojeny s církví, která má na starost blaho jiných ve svém poslání. „Monopol“ církve na dobrovolnickou činnosti pomalu slábl a to pro, že bohatství a honosný život církve nenacházel dostatečnou protiváhu v jejích dobročinných skutcích. Na to reagovala husitská revoluce (1419), která mimo jiné znamenala i první významné oslabení církve na poli dobročinnosti. Posílila vliv městského stavu a dala důležitý impuls k sekularizaci dobročinných aktivit. Až po roce 1620 došlo k obnovení

dominantní pozice církve, za podpory Habsburského státu formou tzv. rekatolizace. Postupně však stát pod vlivem humanismu a renesance svou moc nad církví upevnil tak, že ji začal z oblasti organizované činnosti vytlačovat. Sociální péče za vlády Josefa II. (1765-1790) v období osvíceného absolutismu byla centralizována v rukou státu (Frič, 2001).

Období Národního obrození (1918) přineslo nový impuls pro rozvoj občanských iniciativ. Během tohoto období rozmachu národního vlastenectví, které se odehrávalo přibližně od roku 1830, se objevilo značné množství různých spolků, nadací a asociací, které podporovaly rozvoj národní kultury, umění, vědy a vzdělávání. Existuje několik organizací, které přetrvaly dodnes a stále se podílejí na těchto aktivitách, jako například Hlávková nadace, spolek Mánes, Sokol a další. V téže době, a v některých případech i dříve, vznikaly na území dnešního Česka obdobné organizace, které zastupovaly německou nebo židovskou komunitu. I tyto organizace byly založeny na dobrovolné spolupráci a vzájemné pomoci. Je také důležité zmínit hasičské sbory, tělocvičné spolky, spolky pro zkrášlování prostředí, pěvecké sbory a další, které hrály významnou roli při utváření občanské struktury společnosti té doby (Tošner & Sozanská, 2002).

Procesy modernizace, jako je industrializace a urbanizace, a vývoj občanské společnosti měly za následek postupný ústup církve z organizované dobročinnosti. Tyto změny přinesly obrovské a složité sociální problémy, kterým církve již nedokázala adekvátně čelit. Odpovědnost za řešení těchto problémů se tak stále více přesouvala na obce (Frič, 2001).

Po vzniku samostatného Československa (1918) nastal ještě větší rozvoj dobročinnosti. Organizace soukromé, obecní, náboženské, národnostní až po tzv. polooficiální spolky, které měly rozsáhlé pravomoci (například zemská a okresní péče o mládež, Československý červený kříž). Tyto dobrovolné organizace byly pevně strukturované a zahrnovaly rozsáhlé sítě malých poboček až po okresní, zemské nebo národní centrály (Tošner, 2014).

Slibný rozvoj dobročinnosti byl však brzy přerušen německou okupací v roce 1938 a následnou II. světovou válkou. Okupační režim zrušil mnoho neziskových organizací nebo je přetvořil v přísně centralizované instituce podřízené státní moci.

Po II. světové válce sice nastalo rychlé obnovení občanského sektoru, ale příznivé období netrvalo dlouho. Nástup totalitního politického systému v roce 1948 přinesl další násilné přerušení dobrovolnické práce a nezávislých organizací. Spolkový život byl paralyzován, majetek spolků byl zkonfiskován a jednotlivé organizace byly nuceny se "sjednotit" do "společenských dobrovolných organizací" pod Národní frontou. Dobročinné neziskové organizace působící v oblastech školství, zdravotnictví a sociální péče byly plně převzaty státem. Organizování občanské společnosti "zdola" se stalo nemožným, protože by to ohrozilo kontrolu komunistického totalitního režimu nad občany. Existující organizace byly podrobeny přísné kontrole, a jejich činnost byla podřízena politicko-ideologickým požadavkům (Agnes, 2019).

1.2.4.2 Období po roce 1989

Po roce 1989 se plně obnovují demokratické struktury a začíná razantní rozvoj nezávislých sdružení v oblasti ekologie, lidských práv, humanitárních aktivit, sportu, sociálních služeb a dalších oblastí. Stát aktivně podporuje mnoho z těchto organizací prostřednictvím poskytování grantů, zejména v sociální sféře. Zdá se, že existuje přesvědčení, že nestátní organizace dokážou lépe pokrýt poptávku po některých službách než centralizované instituce řízené státem. I když se veřejnost často vyjadřuje skepticky k dobrovolnické činnosti a mnoho lidí tvrdí, že by se takové aktivity nikdy nezúčastnili, lze pozorovat pozitivní tendence, které přibližují Českou republiku civilizovanému světu i v této oblasti (Dobrovolník.cz, 2010).

Po roce 1990 začínáme psát novou kapitolu v oblasti občanských aktivit v našich zemích. Klíčovým mezníkem bylo přijetí zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů federálním shromážděním. Následovalo přijetí dalších významných zákonů, jako je zákon č. 308/91 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, zákon č. 248/95 Sb. o obecně prospěšných společnostech, zákon č. 227/97

Sb. o nadacích a nadačních fondech, a také novela občanského zákoníku (2012), která se zabývá zájmovými sdruženími. Tyto právní předpisy vytvořily rámec pro rozvoj a právní status různých občanských organizací a umožnily jim lépe se organizovat a působit ve prospěch všech (Tošner & Sozanská, 2002).

V průběhu těchto let, kdy česká společnost zažívala opět liberálně tržní hospodářství, individualismus a orientaci na konzumní životní styl, se postupně začal projevovat zájem občanů o odlišný způsob života a rozvoj tradičních humanistických hodnot. Jednou z hlavních změn bylo znovuobjevení přirozené lidské touhy pomáhat ostatním, zejména těm členům společnosti, kteří jsou slabší nebo se ocitli v obtížích a nemohou si sami pomoci (Tošner, 2014).

Po roce 1989 zažilo tehdejší Československo výrazný rozvoj nestátního neziskového sektoru. Spolky a sdružení, které byly potlačeny bývalým režimem, se obnovily a mnohé z nich získala svůj původní majetek zpět prostřednictvím restitucí, což jim umožnilo pokračovat ve své činnosti. Mezi takové organizace patří například YMCA, Sokol a Skaut-Junák, kterým se během krátké doby podařilo znovu vytvořit celostátní síť organizací, jejichž fungování je z velké části založeno na dobrovolné práci svých členů (Tošner, 2014).

Kromě toho vzniklo tisíce nových neziskových organizací, které neměly žádný majetek ani možnost ho získat, a spoléhaly se na lidské nadšení a pomoc dobrovolníků. Tyto organizace se zaměřovaly na různé oblasti a měly různé cíle, jako je sociální pomoc, ochrana životního prostředí, vzdělávání, kulturní rozvoj a mnoho dalšího. Jejich existence a činnost byla založena na dobrovolnickém úsilí a odhodlání jednotlivců, kteří se rozhodli přispět k pozitivním změnám ve společnosti (Tošner, 2014).

V roce 1999 bylo v České republice slavnostně otevřeno první profesionálně vedené dobrovolnické centrum. Toto centrum, nazvané "HESTIA – Národní dobrovolnické centrum", bylo založeno s podporou Nadace Open Society Fund a s metodickou pomocí Points of Light Foundation. Jeho vznik byl součástí projektu nazvaného "Program rozvoje dobrovolnictví", který podporoval zřízení národních

dobrovolnických center ve 14 zemích bývalého komunistického bloku. Před rokem 1999 neexistovalo v České republice specializované pracoviště, které by se profesionálně věnovalo dobrovolnictví. Otevření HESTIE přineslo novou dimenzi dobrovolnického sektoru a zvýšilo odbornou podporu a organizaci dobrovolnických aktivit v zemi (Tošner, 2014).

1.2.4.3 Nové trendy dobrovolnictví

Podle Elishy Evans a Joe Saxton (2005), které se zabývaly vývojem dobrovolnictví ve 21. století, jedním z trendů, který zaznamenali, je nárůst znalostních dobrovolníků na úkor těch manuálních. Důraz dobrovolníků se posouvá k tomu, aby jejich motivace byla naplněna. Dobrovolníci mají větší zájem o to, jaké výhody a benefity jim dobrovolnická činnost přinese, jako jsou například pracovní zkušenosti, získávání kvalifikací, překonání osamocení nebo navázání nových přátelství. Tento fakt potom ovlivňuje i další trendy.

V dnešní době se dobrovolníci stávají více sobeckými a zaměřují se především na to, co z dobrovolnictví sami získají a co jim přinese. Zároveň se zvyšuje profesionalizace dobrovolnického managementu. Firmy projevují zájem o dobrovolníky, protože jim pomáhají s posilováním firemního týmu, zlepšováním morálky zaměstnanců a poskytováním nových zkušeností (Evans & Saxton, 2005).

1.3 Dobrovolnictví a začlenění cizinců do většinové společnosti

1.3.1 Integrace obecně – teorie

Integrace cizinců je zásadním nástrojem úspěšné migrační politiky. Jde o oboustranný proces, do kterého vstupují jak cizinci, tak majoritní společnost.

Integrace cizinců je proces, během kterého se jednotlivci nebo skupiny lidí, kteří přicházejí do cizí země nebo kultury, snaží stát plnohodnotnými členy této společnosti. Integrace se týká různých aspektů života například:

Sociálního – zahrnuje začlenění cizinců do místního prostředí, což napomáhá k navazování vztahů s místními obyvateli, účasti v komunitních aktivitách nebo zapojení do společenského života;

Kulturního – tato složka se týká adaptace cizinců na místní kulturu, hodnoty a normy. Zahrnuje učení se místnímu jazyku, respektování kulturních rozdílů a přizpůsobení se místním zvyklostem;

Ekonomického – zahrnuje aspekty spojené s ekonomickým životem jako je hledání zaměstnání, získávání finanční stability a ekonomická soběstačnost;

Politického – týká se účasti cizinců v politickém procesu, včetně voleb a angažovanosti v politických organizacích.

Cílem integrace je dosáhnout toho, aby cizinci byli schopni aktivně a efektivně fungovat v novém prostředí, respektovali místní normy a hodnoty a měli možnost plně se zapojit do místního společenského života (MVCR.CZ., 2023b)

Integračními politikami se rozumí politická opatření, jejichž hlavním cílem je podpořit proces začlenění přistěhovalců, buď jednotlivců nebo skupin, do hostitelských společností. Tyto integrační politiky jsou především zaměřeny na specifické potřeby přistěhovalců, které se odlišují od potřeb jiných znevýhodněných skupin ve společnosti. Tyto specifické potřeby vyplývají z jejich nedávného příchodu a souvisejí s kulturními a zkušenostními rozdíly, včetně nedostatečné znalosti jazyka, hodnot, místní reality a základních institucí v hostitelské společnosti. Když stát rozhodne o přijetí přistěhovalce, může to udělat z různých důvodů, včetně očekávaného ekonomického přínosu, demografických faktorů, rodinných nebo jiných vazeb na hostitelskou zemi nebo z humanitárních důvodů, jako je azyl. V takovém případě má stát zájem, aby se imigrant rychle a bezproblémově přizpůsobil nové zemi a byl schopen efektivně jednat v různých institucionálních a sociálních situacích. Hlavním cílem integračních politik je aktivně podporovat tento proces adaptace a pomáhat imigrantům získat potřebné sociální dovednosti (Baršová & Barša, 2005).

Úspěšná sociální integrace nových příchozích není jen na nich samých, ale závisí na celé společnosti. Majoritní společnost by měla být otevřená a přívětivá, místo aby cizince vylučovala a izolovala je do okrajových skupin. Během procesu integrace mají cizinci za úkol přizpůsobit se místním zvyklostem a kultuře, naučit se jazyk, aktivně se zapojit do společnosti a budovat vztahy s místními obyvateli. Stát má

zároveň zodpovědnost hrát roli prostředníka, který zajišťuje rovnost a spravedlnost ve společnosti a aktivně poskytuje imigrantům pomoc a podporu během procesu integrace (Rákozyová & kol., 2009).

Podle Rákozyové & kol. (2009) lze hodnotit stupeň integrace cizinců do společnosti z několika hledisek. Strukturální dimenze se zabývá právy, která jsou cizincům a menšinám přiznávána. Kulturní dimenze zkoumá, jak se cizinci orientují v místní kultuře a jak ovládají místní jazyk. Interaktivní dimenze hodnotí, jak jsou cizinci zapojeni do sociálního života, jaké mají sociální sítě a vztahy s místními obyvateli. Dimenze identity je subjektivní a týká se pocitu sounáležitosti s místní společností. Úspěšná integrace nenutí cizince zanechat svou kulturu nebo komunitu, ale znamená, že se dokážou orientovat v místním prostředí, komunikovat v místním jazyce a navázat pevné sociální vazby.

Integrace je komplexní problematikou, která se dotýká mnoha oblastí. Ministerstvo vnitra ČR je pověřeno rolí koordinátora integrace, do realizace integrační politiky je však zapojena i řada dalších ministerstev (např. MŠMT, MPSV, MPO, MZD, MZV, MK nebo MMR) a dalších partnerů (Integrační centra, nestátní neziskové organizace, regionální a lokální správa, akademická sféra atd.) (MVCR, 2023b).

1.3.1.1 Dobrovolnictví a perspektiva pracovního začlenění migrantů

Do České republiky se v posledních letech cizinci často stěhují se svými rodinami za účelem trvalého usazení na území ČR (Tuček & kol., 2013).

I přes nízkou míru nezaměstnanosti v České republice ve srovnání s jinými státy, imigranti se v zaměstnanecké struktuře odlišují od většinové společnosti. Někteří z imigrantů pracují na sekundárním trhu práce, kde najdeme práce, které jsou charakterizovány mnohem větší nejistotou a méně výhodnými podmínkami pro zaměstnání, což může zahrnovat nelegální a neoficiální zaměstnání. Zaměstnání hraje klíčovou roli při integraci imigrantů, poskytuje jim finanční prostředky pro jejich život a umožňuje jim interakci s místními obyvateli. Je důležité vytvořit podmínky pro legální zaměstnání imigrantů a poskytnout jim možnosti získat potřebné dovednosti

a kvalifikaci pro uplatnění na trhu práce. Spolupráce mezi organizacemi a institucemi je nezbytná pro podporu zaměstnanosti imigrantů a jejich začlenění do společnosti (Tuček & kol 2013).

Dobrovolnictví může být efektivním nástrojem pro pracovní začlenění migrantů a lze ho zařadit do několika složek a oblastí v rámci perspektivy pracovního začlenění migrantů (UNHCR, 2023):

Získávání pracovních dovedností – dobrovolnická práce umožňuje migrantům rozvíjet praktické dovednosti, které jsou přenosné do pracovního prostředí. To může zahrnovat dovednosti jako týmová spolupráce, komunikace, plánování, řízení času, a další. Tato dovednostní rozšíření mohou migrantům pomoci při hledání zaměstnání.

Jazyková a kulturní adaptace – účast v dobrovolnických projektech umožňuje migrantům zdokonalit jejich jazykové dovednosti v hostitelské zemi a lépe se seznámit s místními zvyky, kulturou a hodnotami (UNHCR, 2023).

Budování sociálních sítí – dobrovolnická práce poskytuje migrantům příležitost navazovat kontakty s místními obyvateli a organizacemi. Tyto sociální sítě mohou být cenným zdrojem při hledání pracovních příležitostí a kariérním rozvoji.

Sebevědomí a sebedůvěra – aktivní účast v dobrovolnických aktivitách může posílit sebevědomí migrantů a pomoci jim překonat překážky při hledání zaměstnání a začlenění do pracovního prostředí (UNHCR, 2023).

Odborná orientace – migranty mohou dobrovolnické aktivity lépe seznámit s místním pracovním prostředím, pracovními návyky a očekáváními, což jim může usnadnit rozhodování o volbě vhodné kariéry (UNHCR, 2023).

Sociální integrace – účast v dobrovolnických projektech umožňuje migrantům cítit se součástí hostitelské společnosti a přispívá k jejich sociální integraci.

Prakticky vzato, dobrovolnická práce může být uplatněna v různých oblastech, včetně sociálních služeb, humanitárních organizací, kulturních a uměleckých aktivit, vzdělávání i výukách (UNHCR, 2023).

Je důležité, aby dobrovolnická práce byla dobrovolná a respektovala práva a hodnoty migrantů. Organizace zabývající se migrací a integrací mohou migrantům

poskytovat podporu při hledání dobrovolnických příležitostí a zprostředkovat jim kontakty s organizacemi, které potřebují dobrovolníky (UNHCR, 2023).

I přesto, že není jasné, zda dobrovolnictví má vliv na zlepšení možností migrantů najít práci, je pravděpodobné, že dobrovolnická činnost přispívá k udržení jejich dřívější profesní identity, a i pocitu osobního uspokojení v případě, že se na novém místě setkají s profesními výzvami (Wilson-Forsberg, Sethi, 2015).

Kromě toho, v situaci případné nezaměstnanosti, jim dobrovolnictví poskytuje pocit, že přispívají k prospěchu společnosti. V mnoha situacích také dobrovolnická činnost umožňuje získat pozitivní reference, což představuje další výhodu (Guo, 2014).

1.3.2 Integrační politika v České republice

Cílem integrační politiky je podporovat začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti, aby se zajistilo harmonické a vzájemně prospěšné soužití mezi nimi a majoritní populací. Tato politika má také za cíl předcházet vzniku uzavřených komunit cizinců, jejich sociální izolaci a vyloučení. Integrační opatření jsou navržena s ohledem na prevenci vzniku ekonomických, sociálních a kulturních rozdílů ve společnosti.

Tímto způsobem se snažíme podporovat především začlenění občanů tzv. třetích zemí, kteří legálně pobývají na území České republiky (MVCR.CZ, 2023b).

Integrační politika se zpravidla opírá o několik klíčových zásad, které mají za cíl podpořit začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti a zajistit harmonické soužití s majoritní populací. Tyto zásady mohou zahrnovat: rovnoprávnost a nediskriminace, vzdělání a jazyková integrace, ekonomická integrace, kulturní respekt a multikulturalismus, prevence sociálního vyloučení (cizinci.cz, 2023).

Nicméně, obecně lze říct, že integrační politika má za cíl podporovat začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti hostitelské země a zajistit, aby jejich soužití s místní populací bylo harmonické a vzájemně prospěšné (cizinci.cz, 2023).

Integrační politika České republiky vychází z Koncepce integrace cizinců, tato koncepce byla přijata vládou v roce 2000 a od té doby je pravidelně aktualizována.

V roce 2023 je v platnosti již 12 verze s mottem „Ve vzájemném aspektu“ (MVCR.CZ, 2023a).

Mimo již výše uvedených aktérů i neziskové organizace hrají důležitou roli v procesu sociální integrace imigrantů. Jejich hlavním přínosem je poskytování služeb pro tuto skupinu lidí a informování veřejnosti o této problematice. Dobrovolníci, kteří se angažují v těchto organizacích, mohou získat lepší představu o službách, které poskytují organizace občanské společnosti pracující s migranty, a mohou se zapojit do některých služeb nebo je sami poskytovat. Mezi služby, které nestátní organizace poskytují v oblasti podpory sociální integrace migrantů, patří například právní nebo psychologické poradenství, tvorba individuálních pracovních plánů, podpora vzdělávání a rekvalifikace, výuka jazyků, podpora v oblasti bydlení a volnočasové aktivity (MVCR.CZ, 2023b).

Cílovou skupinou plného rozsahu integračních opatření jsou legálně pobývající jedinci z tzv. třetích zemí, což zahrnuje ty, kteří nejsou žadateli o mezinárodní ochranu. Osoby, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana, mohou využívat integračních opatření dle Státního integračního programu. Integrační nástroje jsou rovněž dostupné pro občany EU (včetně občanských zemí, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska) a v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu také pro osoby s udělenou dočasnou ochranou. V ojedinělých situacích mohou být do cílové skupiny zařazeni i státní občané České republiky, pokud prokazatelně vykazují podobné potřeby v oblasti integrace jako výše zmíněné skupiny. Jelikož integrace představuje dvoustranný proces, zahrnuje cílová skupina integrace také majoritní společnost (Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu, 2023).

Klíčovým prostředkem pro podporu integrace cizinců na úrovni krajů je síť osmnácti Integračních center, která působí v každém kraji. Integrační centra spolupracují s regionálními platformami pro integraci cizinců a také uskutečňují dvoustranná jednání, aby zajistila koordinaci a synergii mezi různými aktéry zabývajícími se integrací v daných regionech. Tito aktéři mohou zahrnovat krajské a obecní úřady, orgány pro cizince, státní a městskou policii, úřady práce,

zaměstnavatele, neziskové organizace a další. Osvědčené postupy ukázaly, že v oblastech s vyšší koncentrací cizinců je vhodné vytvořit místní koordinační platformy, do nichž jsou zapojeni místní aktéři integrace, jako jsou místní samosprávy, zástupci místních sociálních služeb, neziskové organizace, školy, policie a případně také zástupci příslušných Integračních center nebo odloučených pracovišť. Tyto platformy se zabývají konkrétními výzvami spojenými s problematikou cizinců v daném městě či obci (Koncepce integrace cizinců ve vzájemném respektu, 2023).

1.3.3 Centra pro podporu integrace cizinců

První integrační centra byla otevřena v roce 2009 v Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském kraji. Centra se zavazují k poskytování dlouhodobé a koncepční podpory při integraci cizinců. Je logické, že se kladl důraz na dlouhodobou činnost center, protože jejich cílem je podpora procesu integrace cizinců, který je přirozeně dlouhodobý a vyžaduje komunikaci a vzájemný respekt jak ze strany nově příchozích, tak starousedlících (SUZ, 2022).

Centra pro podporu integrace cizinců (dále označována jako CPIC nebo Centra) byla zřízena ve všech krajích České republiky, což vytvořilo rozsáhlou síť, která má za úkol realizovat integrační politiku vůči cílové skupině. Tato skupina zahrnuje všechny legálně pobývajících cizince a také osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, konkrétně azylanti a jednotlivci, kteří získali doplňkovou ochranu. Hlavním cílem je vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců do většinové společnosti. Centra na podporu integrace cizinců tvoří komplexní síť, která zabezpečuje realizaci integrační politiky České republiky ve vztahu k cílové skupině cizinců. Od 1.7.2020 je financování provozu těchto Center zajištěno ze státního rozpočtu SUZ MV (Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra), na základě změn v zákoně o pobytu cizinců. Současně s tím Centra začala pořádat povinné adaptačně-integrační kurzy od 1. ledna 2021. V období od roku 2009 do 2020 byl provoz Center financován z rozpočtu Evropské unie, konkrétně z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (2009-2015) a později z Azylového, migračního a integračního fondu (2015-2020) (integracnicentra.cz, 2023).

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra provozuje deset CPIC v deseti krajích. Zbýlé čtyři Centra v ostatních krajích České republiky jsou provozována jinými organizacemi. V Praze je zřizovatelem Magistrát hlavního města Prahy, v Jihomoravském kraji je provozuje Krajský úřad Jihomoravského kraje, v Ústeckém kraji je odpovědnou organizací Poradna pro integraci, z.ú. a v Královéhradeckém kraji Diecézní katolická charita Hradec Králové (integracnicentra.cz, 2023).

Centra pro podporu integrace cizinců nejsou omezena pouze na krajská města; svými aktivitami pokrývají celé území příslušného kraje (SUZ, 2022).

Centra cizincům poskytují služby jako například: kurzy češtiny, sociální poradenství, právní poradenství, vzdělávání odborníků, tlumočnické služby, psychosociální poradenství, sociokulturní služby, vzdělávací a kulturní akce a další (integracnicentra.cz).

1.3.3.1 Struktura NNO poskytující služby cizincům

Zde si představíme několik nevládních organizací a služby, které poskytují z jejich webových stránek. Vzhledem ke koncentraci cizinců do Prahy se tam nachází i většina NNO, které se této problematice věnují:

Centrum pro integraci cizinců (CIC), Praha –poskytuje služby jako: právní a sociální poradenství, kurzy češtiny pro cizince, rekvalifikační kurzy lektorům, dobrovolnický program, webové stránky: www.cicpraha.org.

Arcidiecézní charita Praha – středisko migrace – tato charita řeší témata jako jsou: bydlení v ČR, zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, vzdělání, zaměstnání, webové stránky: <https://praha.charita.cz/sluzby/migrace/>.

Evropská kontaktní skupina (EKS), Praha – nabízejí individuální i skupinové poradenství při hledání či změně zaměstnání, vzdělávání pro jednotlivce a organizace, webové stránky: <https://www.ekscr.cz>.

InBáze, o. s., Praha –posláním InBáze je pomáhat migrantům a migrantkám a jejich rodinám v životě v České republice, webové stránky: <https://inbaze.cz>.

INFO-DRÁČEK, o. s., Praha – významným úkolem spolku je vzájemné poznávání odlišných kultur, myšlení a způsobu života, životních návyků, přístupu k různým životním situacím a vytváření vzájemného porozumění, webové stránky: <https://www.info-dracek.cz>.

Integrační centrum Praha o. p. s, (ICP) – nabízejí poradenství, informační servis a asistenci všem cizincům zasaženým ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, webové stránky: <https://icpraha.com>.

Poradna pro integraci, o. s. (PPI), Praha – nabízí sociální poradenství, kurzy češtiny a cizích jazyků a právní poradenství, webové stránky: <https://p-p-i.cz>.

Poradna pro občanství, občanská a lidská práce (PPO), Praha – pomáhají cizincům s bydlením, zaměstnáním, státním občanstvím právní pomocí atd., webové stránky: <https://poradna-prava.cz/cz/>.

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), Praha – poskytují právní a sociální poradenství, terapeutické konzultace atd., webové stránky: <https://www.migrace.com/>.

South East Asia liasion, z. s., Praha – nabízejí překlady a tlumočení, interkulturní asistence, interkulturní meditace a facilitace, výuku češtiny pro vietnamské mluvčí atd., webové stránky: <https://sea-l.cz/cs/>.

META, Praha – posláním společnosti META je podporovat osobní rozvoj mladých migrantů, především v oblasti vzdělání. Poskytuje služby jako: kurzy češtiny, podporuje při řešení tíživých sociálních a finančních situací, kurzy pro sociální pracovníky a pracovnice, poradenství ve vzdělávání pro migranty a migranty apod., webové stránky: <https://meta-ops.eu>.

Mimo Prahu jsou pak významnější aktéři:

OPU Brno – poskytuje služby jako: právní a sociální poradenství pro své klienty, vzdělávací programy pro laickou i odbornou veřejnost, a dobrovolnický program, webové stránky: www.opu.cz.

Diecézní charita České Budějovice – poradna pro cizince a migranty – věnuje se převážně problematice cizineckého pobytu, hledání vhodného zaměstnání, ubytování

a zajištění překladatelských služeb, nabízejí sociální poradenství, kurzy češtiny pro dospělé a děti, doučování dětí dobrovolníky a další aktivity, webové stránky: <https://cizincicb.charita.cz>.

Diecézní charita Brno – Celsuz – Služby pro cizince – nabízejí poskytování informací osobám v obtížné životní situaci, webové stránky: <https://celsuz.cz/sluzby-pro-cizince/>.

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) – Olomouc – nabízejí sociální poradenství, doučování dětí atd., webové stránky: http://www.soze.cz/?page_id=1729.

MOST PRO O.P.S., Pardubice – nabízejí kurzy českého jazyka, tlumočení atd., webové stránky: <https://mostpro.cz>.

2 Praktická část

V následujících kapitolách bude představeno, co je cílem práce a jakou hlavní otázkou se zabývá. Dále bude podrobněji popsán výzkumný vzorek a budou uvedeny a charakterizovány metody sběru dat a metody jejich analýzy a interpretace.

2.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, nakolik má zapojení se imigrantů jako dobrovolníků do činnosti jimi vybrané neziskové organizace vliv na rychlost a míru jejich úspěšné integrace do většinové společnosti. Toho bude dosaženo prozkoumáním pohledu migrantů-dobrovolníků na jejich dobrovolnickou činnost ve vztahu k jejich začlenění se do většinové společnosti.

2.2 Výzkumná otázka

Má výzkumná otázka zní: *Existuje vztah mezi dobrovolnickou činností imigrantů a jejich výsledným začleněním do většinové společnosti?*

2.3 Výzkumná metoda

Jako výzkumnou metodu své bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, ve formě polostrukturovaného rozhovoru. Tuto formu jsem si vybrala hlavně z toho důvodu, že není zpočátku fixní, ale je flexibilní.

„Někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií, jiní zase jako protipól nebo vyhraněnou výzkumnou pozici ve vztahu k jednotné, na přírodovědných základech postavené vědě“ (Hendl, 2005, s. 49.).

Glaser a Corbinová (2009, in Hendl 2005) definují kvalitativní výzkum jako metodu, která nedosahuje svých výsledků prostřednictvím statistických nástrojů nebo jiných kvantitativních technik. Kvalitativní výzkum je charakterizován širokou škálou přístupů, což může způsobit určité obtíže. V rámci kvalitativního výzkumu badatel zvolí téma a stanoví základní otázky, které mohou být během výzkumu upřesňovány nebo změněny. Tato metoda je proto považována za flexibilní a adaptačně schopnou (Hendl, 2005, s. 49–55).

Kvantitativní výzkum využívá řadu metod jako jsou dotazníky, experiment, observace, analýza kvantitativního obsahu nebo statistická analýza.

Pro účely mé práce se jako nejvhodnější jeví rozhovory, jako metoda kvalitativního výzkumu. Rozhovory jsou často používány pro sběr kvalitativních dat a mohou být cenným nástrojem pro získávání hloubkových informací. V mém případě jsou rozhovory určitě užitečné, protože chci získat hloubkové pochopení tématu a získat kvalitativní data na základě respondentů. Provedení rozhovorů zahrnuje určení výzkumné otázky, výběr vhodných respondentů, strukturování rozhovoru a analýzu získaných dat.

Mezi pevně strukturovanými rozhovory a naprosto nestrukturovanými rozhovory, se nacházejí tzv. polostrukturované rozhovory. U tohoto typu rozhovorů existuje předem stanovený soubor témat a obecných otázek, avšak je zde možnost upravovat pořadí otázek, jejich formulaci a způsob vyjádření. Dokonce je také možné některé otázky, které se zdají nevhodné, vynechat, zatímco jiné mohou být doplněny. Polostrukturované rozhovory se pohybují mezi strukturovanými rozhovory, které jsou pevně organizované, a nestrukturovanými rozhovory, které jsou zcela volné a neorganizované. Tímto způsobem se polostrukturované rozhovory stávají flexibilním a uvolněným nástrojem, který však zároveň udržuje určitou míru organizace a systematickosti (Wildemuth, 2009, s. 222–231).

Nejprve jsem si vymezila výzkumnou otázku a následně jsem definovala výzkumný vzorek.

Při přípravě na rozhovory jsem na základně získaných teoretických znalostí sestavila osnovu rozhovoru, o kterou jsem se při dotazování celou dobu opírala. U některých respondentů jsem přidávala i dodatečné otázky, čímž celý rozhovor byl více přirozený. Někteří respondenti byli komunikativní více, jiní trochu méně.

Svůj první rozhovor jsem vedla v dubnu 2022, tento rozhovor měl být pouze přípravou na moji práci v rámci jednoho předmětu, ale nakonec jsem rozhovor přesto použila. Ostatní rozhovory probíhaly v časovém období od září do listopadu 2022 a další rozhovory probíhaly v listopadu 2023. Rozhovory se konaly jak formou

osobního setkání, tak i formou online hovorů, jelikož domluvit si společné setkání někdy nebylo tak jednoduché. Průměrná délka rozhovoru byla 30 minut. V podkapitole číslo 2.5 detailněji popíšu sběr dat a rozhovory s respondenty.

2.4 Výzkumný vzorek

Celkem se mého šetření zúčastnilo 9 respondentů, všichni respondenti byli upozorněni, že se jejich odpovědi budou anonymně objevovat v mé bakalářské práci. Výzkumný vzorek se skládal z migrantů působících jako dobrovolníci v České republice.

Některé respondenty jsem získala tak, že jsem oslovila Organizaci pro pomoc uprchlíkům s tím, zda by jejich dobrovolníci byli ochotni poskytnout rozhovor o jejich zkušenostech s dobrovolnictvím. S jinými respondenty jsem se zase do kontaktu dostala skrze své známé. S ohledem na znění Zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, neuvádím jména respondentů, jelikož by se mohla prozradit jejich identita.

2.5 Metodika vyhodnocování rozhovorů

Sběr veškerých dat probíhal od dubna 2022 do listopadu roku 2023. Všechny rozhovory jsem se souhlasem respondentů nahrávala na diktafon na mobilním telefonu a následně rozhovory přepisovala. Pro rozhovory, které jsem prováděla online, jsem využila platformy Messenger a Zoom. Respondentům jsem nejprve oznámila účely tohoto rozhovoru, následně jsem je seznámila s danými otázkami a ujistila jsem je, že informace, které mi poskytnou, poslouží pouze pro akademické účely této práce a nebudou nikde bez jejich souhlasu zveřejňovány. Respondenti odpovídali na 17 otázek, které sloužily jako osnova k rozhovoru.

Některé části odpovědí jsem citovala přímo, jiné jsem parafrázovala, abych snížila objem dat. Poté jsem analyzovala tyto přepracované rozhovory na dílčí úrovni a hledala podobnosti mezi jednotlivými odpověďmi. Tento proces je poměrně rozsáhlý a náročný. Důležité je si uvědomit, že závěry, které jsem vyvodila

z výzkumné části, vycházejí ze subjektivních prohlášení respondentů. Proto není jednoduché tato zjištění zobecnit pro celou populaci imigrantů.

Mým cílem při vyhodnocování bylo stanovit, zda opravdu dobrovolnická činnost pomáhá dobrovolníkům k lepšímu začlenění do většinové společnosti.

Při vyhodnocování mých výsledků pracuji s případovou analýzou. Podle Skutila a jeho kolegů (2011) představuje případová analýza proces získávání detailních a hloubkových informací o jednotlivcích či skupinách jednotlivců pomocí různých metod (Skutil & kol., 2011). Srovnávací metoda, také známá jako komparativní metoda, je výzkumný přístup, který si zakládá na porovnání různých prvků, jevů nebo situací (Encyklopedie.soc.cas.cz, 2017).

2.6 Charakteristika respondentů

U každého respondenta uvádím věk, vzdělání a zda se díky dobrovolnictví začleňují lépe do nové společnosti. Dále jsou rozvedeny jednotlivé odpovědi respondentů. Vytvořila jsem tabulku s daty pro lepší přehlednost respondentů, obsahující věk, proč se rozhodli stát se dobrovolníkem a také zda mají pocit, že se do společnosti začleňují lépe díky dobrovolnictví.

Tabulka 1 – Přehled respondentek

Respondent	Věk	Proč jste se rozhodli stát se dobrovolníkem ?	Máte pocit, že se do společnosti začleňujete lépe díky dobrovolnictví ?	Země původu	Jak dlouho respondent žije/žil v ČR
Respondent č. 1	22	Pomocť lidem	Ne	Rusko	Žije 2,5 roku
Respondent č. 2	27	Pomocť lidem	Ano	Ukrajina	Žije 5 let
Respondent č. 3	38	Pomocť matkám a děťem v nouzi	Ano i ne	Itálie	Žije 4 roky
Respondent č. 4	25	Pomocť lidem	Ano	Ukrajina	Žije 2 roky
Respondent č. 5	30	Pomocť lidem	Ano	Rusko	Žije 3 roky

Respondent č. 6	23	Pomocť a býť užitečná	Ne	Rusko	Žije 3,5 roku
Respondent č. 7	24	Potřebovala zkušenosti	Ne	Gruzie	Žije 4 roky
Respondent č. 8	24	Pomocť lidem a posílení sama sebe	Ano	Severní Makedonie	Žila 10 měsíců
Respondent č. 9	25	Poznání nové kultury a prostředí	Ano	Gruzie	Žil 12 měsíců.

Zdroj: vlastní šetření 2022 a 2023

2.7 Výsledky provedeného šetření

Odpovědi respondentů byly u většiny poměrně rozsáhlé, a proto jsem se rozhodla vytvořit ke každému respondentovi krátké zestručnění celých rozhovorů. Ve zkrácených rozhovorech popisují, co je k dobrovolnictví vedlo, jak dlouho jsou dobrovolníky a v neposlední řadě také to, zda jim dobrovolnictví pomohlo se lépe začlenit do většinové společnosti.

Respondentka 1

Respondentce č. 1 je 22 let, studovala gymnázium a nyní studuje na PŘF. Dobrovolníkem se stala z důvodu, že chtěla pomoci lidem. Dobrovolnictví dělá dohromady tři roky. Ještě když žila a studovala v Rusku byla v dobrovolnickém klubu, kde dělali různé aktivity pro děti, jezdili do dětských domovů a dělali pro děti různé kempy. Dobrovolnicí v České republice se stala od války na Ukrajině. Dobrovolnictví dělala z důvodu pomoci ostatním lidem, tudíž dělat dobrovolnictví pro začlenění do společnosti nebylo její prioritou.

Respondentka 2

Respondentce č. 2 je 27 let, studovala ekonomii a obchodní administrativu. K dobrovolnictví přišla takovým způsobem, že si jednou začala vyhledávat neziskové organizace s dobrovolnickou prací, následně se začala o dobrovolnictví více zajímat a chtěla se zapojit, viděla že může pomoci lidem, a to díky jejím zkušenostem a znalostem a také díky tomu, že žije v České republice již více než pět let života. Dobrovolníkem je dohromady 3,5 roku v různých organizacích. Respondentka má

pocit, že se do společnosti, díky dobrovolnictví začleňuje lépe, protože poznala mnoho nových Čechů, získala si nové přátele a naučila se některé aspekty pracovního a migračního práva, i když ze začátku integrace nebyla jejím cílem, když s prací dobrovolníka začala.

Respondentka 3

Respondentce č. 3 je 38 let, má magisterský titul z mezinárodních vztahů, bakalářský titul má z diplomatických studií. Dobrovolníkem se stala, protože toužila pomáhat a chtěla se cítit užitečná v případě nouze. Chtěla pomáhat matkám a dětem v nouzi. Dobrovolníkem byla pouhé tři měsíce. Myslí si, že být dobrovolníkem je určitě lepší pro začlenění, ale její případ je takový, že její manžel a děti jsou Češi a žili v Česku před 10 lety. Ale pro nově příchozí dobrovolníky si myslí, že dobrovolnictví může pomoci navázat nové vztahy. I když co si pamatuje bylo opravdu hodně práce a často neměli dobrovolníci vůbec čas mezi sebou vůbec komunikovat. Říkala, že dobrovolnictví je skvělé, protože společně spolupracujete na společném cíli, navazujete spojení a budujete přátelství. Podle ní je v dobrovolnictví velký potenciál podpořit inkluzi (respekt a zahrnutí různorodých lidí a skupin) a zároveň přispívat k budování něčeho společného.

Respondentka 4

Respondentce č. 4 je 25 let, studovala gymnázium. O dobrovolnictví se dozvěděla takovým způsobem, že si pročetla stránky na internetu, věděla a toužila po tom pomáhat druhým lidem, a proto se o dobrovolnictví začala více zajímat a následně hledala organizace, které hledaly dobrovolníky. Hledání přátel je pro ni docela náročné a myslela si, že dobrovolnictví by jí také mohlo pomoci k tomu, aby se setkala s novými lidmi, kteří se budou zajímat o stejné věci. Dobrovolnictví se věnuje něco přes rok. Opravdu jí také dobrovolnictví pomohlo lépe se začlenit do společnosti, získala nové kamarády, začlenila se do kolektivu mnohem rychleji, bez dobrovolnictví by nevěděla jak a s kým se má seznamovat, díky dobrovolnictví jí to šlo poměrně rychle a snadno, všichni v organizacích jsou moc přátelští a nápomocní.

Respondentka 5

Respondentce č. 5 je 30 let, studovala ekologii a ochranu prostředí. Stát se dobrovolníkem ji jen tak napadlo, protože chtěla pomoci lidem, poté co se odehrála válka na, kde poté zahlédla na internetu článek, kde bylo uvedeno, kdo má zájem, chce pomáhat a být užitečný ať přijde, a tak přišla. Dobrovolníkem je přes půl roku. Myslí si, že být dobrovolníkem obecně určitě pomáhá při začlenění do společnosti tím, že potkáváte hodně nových známých, budujete si dobré vztahy a zároveň tím přispíváte k něčemu společnému a užitečnému.

Respondentka 6

Respondentce č. 6 je 23 let, studovala gymnázium a nyní studuje mezinárodní vztahy. Dobrovolníkem se stala z důvodu, že chtěla pomoci druhým lidem, protože v Česku žije již několik let a může některé zkušenosti předat, ale také si myslí, že je to velice pozitivní věc do životopisu v následném hledání zaměstnání. Dobrovolníkem je již od konce střední školy s několika pauzami. Respondentka neměla ve svém životě nikdy moc kamarádů, a tak cítila, že by jí to mohlo pomoci si najít nové kamarády, kteří mají stejné zájmy a také to tak bylo našla si kamarády se stejnými zájmy a lépe se začlenila do kolektivu.

Respondent 7

Respondentovi č. 7 je 24 let, studoval politologii a nyní studuje mezinárodní vztahy. Dobrovolníkem se stal, protože měl velkou motivaci, daná problematika ho velice zajímá, potřeboval zkušenosti a chtěl pomoci lidem. Byl 8 měsíců v dobrovolnickém projektu (únor–září 2023). V jeho případě mu dobrovolnictví nepomohlo k začlenění se do většinové společnosti, jeho koordinátor byl velice špatný, a proto pro něho bylo všechno velice těžké, ale komunikovat s Čechy těžké nebylo.

Respondent 8

Respondentce číslo 8 je 24 let, dokončila střední školu v oblasti cestovního ruchu a hotelnictví. Nyní je v posledním ročníku vysoké školy, obor Speciální pedagogika a rehabilitace. V současné době vyučuje makedonštinu. V budoucnu by si představovala dokončit svoje studium a poté si najít práci dle její kvalifikace. S dobrovolnictvím začala, již když byla mladší, aby vyplnila svůj volný čas po škole a

pomohla v rámci své komunity, ale brzy poté se o téma dobrovolnictví začala neuvěřitelně zajímat, začala pracovat na projektech a po 4 letech se rozhodla dobrovolnictví věnovat v rámci tzv. Evropského sboru solidarity. Dobrovolníkem se rozhodla stát, protože ji zajímaly možnosti, které může Evropský sbor solidarity nabídnout, chtěla poznávat nové kultury a nové lidi. Cílem Evropského sboru solidarity je nabídnout mladým lidem příležitost poskytovat pomoc potřebným, podílet se na řešení společenských problémů. Zároveň nabízí příležitost získat nové dovednosti a pracovní zkušenosti, které zlepší jejich postavení na trhu práce.

Respondent 9

Respondentovi číslo 9 je 25 let, dokončil bakalářské studium na politologii a nyní plánuje najít magisterské studium se zaměřením na marketing. Navštěvoval také kurzy na Univerzitě v Glasgow a Castleton Univerzitě v USA, aby si rozšířil své znalosti v různých oborech. Provozuje svoji vlastní neziskovou organizace, která propaguje filozofii Ayn Randové v Gruzii. Ve své kariéře se ubírá různými směry, jako je mediální gramotnost, filozofie, politika a sociální aktivismus. Rád přednáší mladému publiku a diskutuje s nimi o důležitých otázkách. Jeho hlavní motivací pro práci s dobrovolníky bylo změnit prostředí a poznat novou kulturu a také využít jeho zkušenosti v praktickém životě. Respondent si myslí, že se díky dobrovolnictví do společnosti začlenil lépe, protože pomáhal místním a oni to oceňovali, projevovali vděčnost a přátelský přístup. Nyní hodlá pokračovat ve své práci se všemi znalostmi co v České republice získal. Dobrovolnictví je pro něj proces učení, který umožňuje získat nové znalosti, plně se vyjádřit a sdílet své zkušenosti s ostatními. Respondent je opravdu rád za rok svého života v České republice, hlavně proto, že se hodně naučil, získal nové zkušenosti v cizí zemi, osvojil si své dovednosti a taky poznal a procestoval mnoho míst.

2.7.1 Výsledky rozhovorů

Zde jsem využila případovou analýzu. Originál záznamu je k dispozici v mém soukromém archivu. Přímé citace nebyly nijak jazykově upravovány. S některými respondenty jsem komunikovala v anglickém jazyce, někteří uměli velice dobře česky.

Případová analýza zkoumá hlouběji situaci konkrétních respondentů na dané otázky. Odpovědi na otázky jsou buď parafrázovány (pokud byly odpovědi příliš rozsáhlé) anebo jsou doslovně přepsány.

2.7.1.1 Případová analýza

Případová analýza zahrnuje odpovědi respondentů č. 1–10.

1. Kdy jste s dobrovolnictvím začali?

Respondentky číslo 1 a číslo 6 začaly s dobrovolnictvím už na střední škole.

Respondentka číslo 2 uvádí: *„Stručně řečeno, procházela jsem si těžkým životním obdobím a rozhodla jsem se pro změnu a že to nejlepší, co mohu pro sebe a komunitu udělat, je začít jim to vracet. Věřila jsem, že na konci dne, i když jsem to byla já, kdo pomáhal například uprchlíkům nebo dětem, všichni na mě měli silný vliv abych pomáhala ještě víc.“*

Respondenta číslo 3 říká: *„Protože pracuji v této oblasti a koordinuji projekty týkající se dětí na cestách, chtěla jsem pomoci v mém místním kontextu.“*

Respondentka číslo 4 uvedla, že s dobrovolnictvím začala zhruba před rokem.

Respondentka číslo 5 uvedla, že s dobrovolnictvím začala před sedmi měsíci.

Respondent číslo 7 uvedl, že pracoval v dobrovolnickém programu 8 měsíců od února do září.

Respondentka číslo 8 s dobrovolnictvím začala již když byla mladší, aby vyplnila svůj volný čas po škole a pomáhala v rámci své komunity.

Respondent číslo 9 odpověděl: *„Dobrovolnictví se věnuji od svých 13 let a během těchto let jsem z tohoto procesu získal duchovní i materiální hodnoty. V české republice jsem se dobrovolnictví věnoval 8 měsíců.“*

2. Proč jste se rozhodli stát se dobrovolníkem?

Odpovědi u respondentek číslo 1, 3, 4, 5 a 6 se velice opakovali. Chtěli pomoci lidem a být užiteční v případě nouze.

Respondentka číslo 2 uvedla „Jednou jsem si začala googlit neziskové organizace a dobrovolnickou práci, začala jsem se více zajímat a chtěla jsem se zapojit, viděla jsem, že můžu pomoci, díky svým zkušenostem a znalostem, když v ČR žiji více než 5 let života.“

Respondent číslo 7 uvedl, že se dobrovolníkem stal z důvodu, že měl velkou motivaci stát se dobrovolníkem, protože je občanský aktivista (aktivisty označujeme jedince, kteří věnují podstatnou část svého času politickým, ale i jiným aktivitám v rámci nějaké skupiny, organizace nebo platformy, přičemž aktivisté nemusí být za svoje úsilí placeni).

Respondentka číslo 8 uvedla, že se rozhodla stát se dobrovolníkem, protože jí zajímaly možnosti, které může Evropský sbor solidarity nabídnout, chtěla poznávat nové kultury a poznávat nové lidi.

Respondent číslo 9 uvedl: „Měl jsem roční mezeru, dokončil jsem univerzitu, neměl jsem práci, tak jsem se rozhodl využít příležitosti ESC (Evropský sbor solidarity) k tomu, abych se naučil více a využil čas produktivněji. Také jsem chtěl být dobrovolníkem pro více příležitostí ke vzdělání a vytváření sítí.“

3. Co Vás k tomu vedlo a jak jste se o tom dozvěděli?

Respondentka číslo 1 uvádí: „Sleduju Telegram pro cizince v Česku, a tam je skupina pro migranty v Česku, a tam byla informace, že migrační centrum potřebuje dobrovolníky pro podporu uprchlíků v Česku, potřebovali tlumočnický a já vím, že dost dobře mluvím česky a znám i ruštinu, a tak jsem tam šla pracovat, protože jsem chtěla pomoc.“

Respondentka číslo 2 uvádí: „Nejprve jakmile jsem se rozhodla být dobrovolníkem, jsem si teda různě po internetu googlila informace o různých neziskových organizacích, abych zjistila, které z nich mě konkrétně zajímají a které z nich by potřebovali dobrovolníky. Nyní když už mám kontakty tak je pro mě mnohem lehčí najít aktivity do kterých se můžu zapojovat.“

Respondentka číslo 3 uvádí: „Četla jsem si různě online a ptala jsem se, jak můžu pomoci, následně jsem kontaktovala některé nevládní organizace a potom jsem v březnu 2022 narazila na google dokument, kde byly všechny práce, a tak jsem neváhala a okamžitě jsem se přihlásila.“

Respondentky číslo 4 a 5 uvedly, že se o dobrovolnictví dozvěděly na internetu.

Respondentka číslo 6 se o dobrovolnictví dozvěděla přes svého známého.

Respondent číslo 7 uvedl, že ho k dobrovolnictví vedl velký zájem o téma a danou problematiku, zajímalo ho, jak moc do procesu přispěje, dozvěděl se o tom na sociálních sítích.

Respondentka číslo 8 uvedla: *„Hledala jsem způsob, jak pomoci své komunitě a také jak posílit sebe a ostatní prostřednictvím práce, kterou dělám a o Evropském sboru solidarity jsem se dozvěděla z prezentace asi před 6 lety, ale o svém projektu jsem se dozvěděla přes Facebook.“*

Respondent číslo 9 odpověděl: *„Evropský sbor solidarity je v Gruzii docela populární a slyšel jsem o něm před několika lety, když se jmenoval EVS (European Volunteer Service = Evropská dobrovolná služba). Nakonec jsem ve svém životě našel volný čas, a tak jsem se rozhodl to zkusit.“*

4. Jak dlouho jste dobrovolníkem?

Respondentka číslo jedna uvedla, že je dobrovolnicí tři roky. V Česku začala s dobrovolnictvím od války na Ukrajině a dříve se věnovala dobrovolnictví ve škole, kde navštěvovala dobrovolnický klub, kde se věnovali různým aktivitám s dětmi.

Respondentka číslo 2 uvedla, že dobrovolníkem je celkem 3,5 roku, v různých organizacích.

Respondentka číslo 3 byla dobrovolníkem od března do května roku 2022.

Respondentka číslo 4 uvedla, že je dobrovolníkem zhruba přes rok.

Respondentka číslo 5 je dobrovolníkem více než půl roku.

Respondentka číslo 6 je dobrovolníkem 3 roky.

Respondent číslo 7 byl dobrovolníkem 8 měsíců.

Respondentka číslo 8 byla dobrovolníkem v České republice 9 měsíců.

Respondent číslo 9 uvedl, že dobrovolnictví se věnuje od svých 13 let, ale dobrovolníkem v České republice byl 8 měsíců.

5. Trávíte čas s ostatními dobrovolníky?

Respondentky číslo 1, 4, 5 a 6 uvedly, že si díky dobrovolnictví v organizacích našly kamarády také dobrovolníky, se kterými tráví čas.

Respondentka číslo 2 uvádí: „Většinou čas s ostatními dobrovolníky trávím jen v průběhu dobrovolnických projektů.“

Respondentka číslo 3 uvádí: „Trochu času s některými trávím, ale bylo tam tolik práce, že jsem se nestihla spojit s ostatními ani jsme si nestihli vyměnit si čísla. V rámci dobrovolnictví jsem chodila do některých azylových domů dělat aktivity s dětmi, pomáhala i Sinchovi (nezisková organizace, provozující platformu <https://pomahamepraze.sinch.cz>) s pracovníky jsem si vytvořila pěkné pouto a také mě pozvali na oběd a grilování. Pomohla jsem jim napsat návrh na získání dotace na rozšíření jejich práce.“

Respondent číslo 7 uvedl, že s ostatními členy projektu žádný čas netráví.

Respondentka číslo 8 uvedla: „Strávila jsem čas s dalšími dobrovolníky ve své organizaci. Jsem velmi ráda, že jsem mohla být dobrovolníkem. Moje zkušenost mi představila nový jazyk, kulturu a lidi, které mám v srdci a ke kterým se budu vždy ráda vracet. Také mi to vytvořilo více příležitostí na makedonském trhu práce, ale také v celé Evropě.“

Respondent číslo 9 odpověděl: „Ano, skoro každý den. Jak v práci, tak ve volném čase. Navázal jsem s nimi dobré přátelství a stále máme poměrně hluboké spojení.“

6. Jaké jsou plusy a minusy být dobrovolník?

Respondentka číslo 1 říká: „Cítím se lepší, mám ráda pomoci lidem, a kvůli tomu že umím česky můžu pomoci lidem, minusy může to být těžké, třeba když například jsem z Ruska můžu se setkat s agresivní reakcí na Rusy, zatím se mi to nestalo, ale je to možné, znám jednu holku, co pracovala jako tlumočnice u společnosti pojištění bydlení a psychologické podpore, holka pracovala na psychologické podpoře a musela všechno všechno a bylo to velice emocionální, že smutné věci musela překládat.“

Respondentka číslo 2 uvádí: „Jsem nadšená, že jsem se stala dobrovolníkem, dobrovolnictví určitě plus je to, že to člověku hodně rozšiřuje obzory, jako minus vnímám to, že některé aktivity mohou být emocionálně zdrcující, takže na to člověk musí být hodně připraven, že se tohle může stát, a hlavně musí být připraven, jak na tyto zdrcující informace reagovat.“

Respondentka číslo 3 říká: „Moc mě naplňuje být nápomocná a mít svou roli, podávat pomocnou ruku, když je to možné, i proto, že pracuji v mezinárodním rozvoji, a to je to co

dělám. Jako plus bych zmínila že to je skvělá zkušenost být součástí něčeho většího, než jste vy sami. Jako mínus nevidím nic, jen jsem matkou 3 malých dětí, a profesionálka na plný úvazek, a tak nemám dost času se tomu věnovat.“

Respondentky 4, 5, a 6 se shodují v tom, že velkým plusem je to, že můžou pomoci druhým lidem, zapojovat se tak do různých aktivit a jako mínus vidí společně to, že někdy to například může být emocionálně velice náročné, pokud jsou lidé v těžkých životních situacích.

Respondent číslo 7 vidí velké plus v tom, že může pomoci lidem, mínus samozřejmě viděl v tom, že měl špatného koordinátora, a proto byl velice zklamáný, že narazil na špatnou organizaci.

Respondentka číslo 8 odpověděla: *„Měla jsem příležitost poznat různé lidi, naučit se nový jazyk, začlenit se do nové kultury, prozkoumat města a místa, která bych jinak nikdy nepoznala.“* Jako mínus respondentka nevedla nic a odpověděla, že si nemyslí, že by měla ze své zkušenosti nějaké mínusy.

Respondent číslo 9 odpověděl: *„Můžete hlavně svobodně dělat věci, které opravdu chcete dělat, že jste si jisti, že vám to pomohou osobnostně i profesně rozvíjet.“* Jako mínus dle jeho názoru je, že někdy mohou být problémem peníze.

7. Jak vypadá Váš pracovní den jako dobrovolník?

Respondentka číslo 1 uvádí: *„Musíš přijít obléct speciální oblečení, dostáváš úkoly a čekáš na nové uprchlíky a vše mu vysvětlovat co musí udělat, jestli má nějaké otázky, jestli má kde bydlet, jestli má pojištění, vízum, spolu s tím člověkem potom jdeš k speciálním lidem, a jdeme s ním krok za krokem, když jsem přišla jsem nevěděla co mám dělat nebylo to dobře vysvětlené ale v průběhu té práce jsem pochopila co mám dělat, většinu jsem pochopila sama při práci no, hlavní úkol je překládání vezmeš rodinu a chodíš s ní a vše jí překládáš otázky s pojištěním, bydlení, a vše překládáš.“*

Respondentka číslo 2 říká: *„Tato otázka je pravděpodobně o dobrovolnické práci, většinou jsem pracovala s uprchlíky na jejich integraci do společnosti, pomáhala jsem při příjezdu do ČR, učila jsem angličtinu a také jsem pomáhala s tvorbou životopisů a hledáním práce Dobrovolně jsem se také věnovala dětem uprchlíků, kde mým hlavním úkolem bylo*

shromažďovat dary a alokovat výdaje, podporovat aktivity organizované neziskovými organizacemi.“

Respondentka číslo 3 říká: *„Moje pracovní náplň globální koordinátor v mé práci je pracovat 8-10 hodin denně. Když jsem v Praze, pracuji z domova. Ale jeden týden v měsíci cestuji. V posledních měsících jsem byla každý měsíc 10 dní pryč.“*

Respondentky číslo 4 a 6 odpověděly zase velice podobně, a to že náplň jejich práce spočívá v tom, pomáhat, dělat co je potřeba, překládat, zjišťovat podrobnější informace a následně hledat řešení.

Respondentka číslo 5 odpověděla, že se převážně věnuje dětem, dělají spolu různé úkoly, mluví, vysvětlují si věci, hrají hry, snaží se, aby si děti našly nové kamarády, aby se spolu naučily být, zkoumá, co děti baví, vždy se domluví, co budou dělat a podle toho si přizpůsobí harmonogram.

Respondent číslo 7 uvedl: *„Pracoval jsem od pondělí do pátku, pracoval jsem s dětmi a spravoval jsem organizaci sociální sítě.“*

Respondentka číslo 8 uvedla: *„Můj typický pracovní den obvykle začínal v 7:00 ve školce, ve které jsem pracovala a trval do 17:00-18:00, v tomto časovém rámci probíhaly nějaké prezentace, hodiny a mimoškolní programy. Pracovala jsem ve školce, na střední škole jsem pracovala na prezentacích a pomáhala s hodinami angličtiny pro starší žáky.“*

Respondent číslo 9 uvedl: *„Hodně záleží na programu. Měl jsem docela různorodé aktivity počínaje festivaly až po workshopy mediální gramotnosti. Měla jsem příležitost zapojit se do různých velmi zajímavých iniciativ, jako je Čajový festival, Soutěž studentských časopisů, Tábory mládeže atd.“*

8. Jak často vykonáváte dobrovolnickou činnost?

Respondentka číslo 1 s dobrovolnictvím skončila, protože je těhotná.

Respondentka číslo 2 obvykle dělala dobrovolnické aktivity asi 4 dny v měsíci, nicméně jakmile začala válka na Ukrajině byla do dobrovolnictví zapojena více a každý den pracovala na telefonní lince, pracovní doba se jí den ode dne lišila.

Respondentka číslo 3 říká: *„Pouze ty tři měsíce, nyní již nemám čas.“*

Respondentky číslo 4, 5 a 6 měly opět podobnou odpověď a to takovou, že dobrovolnickou činnost vykonávají několikrát do měsíce.

Respondent číslo 7 řekl, že pracoval od pondělí do pátku 8 hodin po dobu svého účinkování v projektu.

Respondentka číslo 8 vykonávala dobrovolnickou činnosti od pondělí do pátku.

Respondent číslo 9 uvedl: *„Dříve jsem pracoval 4-5 dní v týdnu (někdy z domova), ale záleží, někdy jsou týdny více vytiženy a méně. Každý dobrovolník se dohodne na pracovní době, takže máte právo mít spoustu volného času na aktivity navíc.“*

9. Jaká je práce s cizinci?

Pro respondentky číslo 1, 2, 4, 5 a 6 byla práce s cizinci velice příjemná zkušenost, baví je to a naplňuje.

Respondentka číslo 3 uvádí: *„Vždy jsem pracovala s cizinci, v multinárodních a multikulturních a multináboženských týmech, takže to je pro mě zcela normální a miluju to.“*

Respondent číslo 7 odpověděl: *„Práce s cizinci není tak těžká, již jsem s cizinci několikrát v minulosti pracoval.“*

Respondentka číslo 8 uvedla: *„Zpočátku to bylo těžké! Neuměla jsem moc dobře jazyk a bylo těžké se přizpůsobit kultuře, ale asi po měsíci to bylo mnohem jednodušší!“*

Respondent číslo 9 odpověděl: *„S prací s cizinci mám velké zkušenosti, ale každá kultura má svůj pracovní návyk.“*

10. Jsou zde nějaké předpoklady k tomu být dobrovolníkem?

Podle respondentky číslo 1 je největším předpokladem znát jazyk a být zodpovědný.

Respondentka číslo 2 uvádí: *„Tohle hodně záleží na konkrétních úkolech, když jsem začínala jako dobrovolnice, chtěla jsem se stát mentorkou v azylovém domě, ale k tomu jsem potřebovala mít lepší češtinu, ale tenkrát jsem ještě tak dobře česky neuměla, tak jsem si vzala jiné aktivity, které češtinu nevyžadovaly. Samozřejmě někdy narazíte na problémy, kde nemáte odborné znalosti, jako například právo, v takové situaci bych se obrátila na kolegy z organizace, aby pomohli, nebo bych se pokusila najít užitečné kontakty z jiné nevládní organizace anebo bych se obrátila na právníky.“*

Respondentka číslo 3 zmiňuje, že je například potřeba mít dokumentaci osvědčující trestní rejstříky potřebnou pro práci s dětmi.

Respondentka číslo 4 uvedla, že záleží na konkrétních aktivitách, například někde je potřeba znalost češtiny, někde zase ne, ona sama byla většinu času s rodinami a překládala.

Respondentky 5 a 6 také zmiňovaly, že je potřeba výpis z trestního rejstříku a například potvrzení od lékaře.

Respondent číslo 7 uvedl: „*Nevím, nikdy jsem o tomto nepřemýšlel.*“

Respondentka číslo 8 odpověděla: „V mém případě nebyly stanoveny žádné povinné požadavky, ale bylo stanoveno, že jako první budou zvažováni lidé, kteří studovali nebo pracovali ve školství, zejména s dětmi.“

Respondent číslo 9 odpověděl, že si myslí, že předpokladem je věk, připravenost k samostatnému životu a základy angličtiny.

11. Máte pocit, že se do společnosti začleňujete lépe díky dobrovolnictví?

Respondentka číslo 1 zmínila, že dělat dobrovolnictví pro začlenění nebylo její prioritou.

Respondentka číslo 2 by řekla, že určitě ano, protože poznala mnoho nových Čechů, získala tak i nové přátele a zjistila některé aspekty pracovního a migračního práva, i když zezáčátku integrace nebyla jejím hlavním cílem, když s dobrovolnictvím začínala.

Respondentka 3 tři říká: „Myslím si, že je být dobrovolníkem je určitě pro lepší začlenění super, můj případ je ale takový, že můj manžel a moje děti jsou Češi a před 10 lety jsem žila v Praze. Ale pro nově příchozí dobrovolníky si myslím, že dobrovolnictví může pomoci navázat vztahy. I když co si pamatuji bylo opravdu hodně práce a často jsme neměli čas mezi sebou vůbec mluvit. Dobrovolnictví je skvělé, spolupracujete na společném cíli, navazujete spojení a budujete přátelství. Je to velký potenciál podpořit inkluzi a zároveň přispíváte k budování něčeho společného.“

Respondentka číslo 4 uvedla, že má pocit, že se do společnosti začlenila lépe, získala si nové kamarády mnohem rychleji, než kdyby dobrovolníkem nebyla, bez

dobrovolnictví by nevěděla, jak se s novými přáteli seznámit, díky dobrovolnictví jí to šlo velice rychle a snadno, všichni na ni byli moc přátelští a milí.

Respondentka číslo 5 uvádí: *„Být dobrovolníkem určitě pomáhá při začlenění do společnosti, tím, že zde potkáte hodně nových známých, budujete si dobré vztahy, a přitom společně přispíváte k něčemu společnému.“*

Respondentka číslo 6 neměla jako hlavní cíl začlenění, ale hlavně pomoci lidem, kteří to potřebují.

Respondent číslo 7 nemá pocit, že se lépe začlenil do společnosti díky dobrovolnictví: tím, že měl špatného koordinátora, tak pro něj byla celkově práce těžká, a tak neměl ani čas se nijak do společnosti více začlenit.

Respondentka číslo 8 odpověděla: *„Rozhodně věřím, že mi to pomohlo, pomohlo mi to porozumět lidem, pomáhá mi to pracovat na empatii a inkluzi, uvádí mě do nových kultur a různých dovedností při řešení problémů. Mám pocit, že jsem byla začleněna do české společnosti a také komunity, ve které jsem žila. Naučila jsem se jazyk, naučil jsem se hovorové výrazy a mohla jsem se setkat s lidmi, kteří mluvili pouze česky!“*

Respondent číslo 9 uvedl: *„Myslím si, že jsem se do společnosti začlenil lépe, protože jsem pomáhal místním a oni to oceňovali a projevovali vřelost a přátelský přístup.“*

12. Jaké jsou nejčastější problémy pro cizince při integraci?

Respondentky číslo 1, 2, 4, 5 i 6 se shodují v tom, že největší problém pro cizince při integraci je jazyk a kulturní rozdíly.

Respondentka číslo 3 říká: *„Problémů pro cizince je určitě mnoho, izolace a potíže s navazováním přátelství je velkou výzvou zejména během a po covidu. Přistěhovala jsem se do Prahy v roce 2020, předtím když jsem v Praze žila od roku 2009-2010 bylo mnohem snazší se spřátelit.“*

Respondent číslo 7 odpověděl: *„Společnost je trochu uzavřená, nemají rádi cizince.“*

Respondentka číslo 8 odpověděla: *„Mám pocit, že pro některé kultury může česká kultura působit chladně a nevábne, ale jelikož pocházím z podobné kultury, nevadilo mi to. Čeština je neskutečně obtížná i pro lidi, kteří nejsou obeznámeni se slovanskými jazyky.“*

Respondent číslo 9 odpověděl, že nejčastějšími problémy pro cizince při integraci je jazyk, jídlo a místní kultura.

13. Jsou i takoví cizinci, kteří se nechtějí integrovat?

Respondentka číslo 1 uvádí: *„Většinou jsem měla matky a děti a nikdy jsem se nesečkala s tím, že by se nechtěli integrovat, jen jsou moc unavení, nemají dobrou náladu a čekají několik dní, chtějí hlavně najít práci a bydlení, děti se učí ve školách tím se teda integrují, hodně ukrajinských dětí je už ve škole, a dobrovolníci taky dělají jazykové školy a budou je tam učit češtinu, mají chuť se učit.“*

Respondentka číslo 2 uvedla, že věří, že takoví, co se nechtějí integrovat asi jsou, ale nikdy se nesečkala s nikým takovým, kdo by se nechtěl integrovat.

Respondentky číslo 3, 4, 5 i 6 řekly, že tohle určitě není jejich zkušenost s nikým takovým se nesečkaly, cizinci si pomoci váží a chtějí se integrovat.

Respondent číslo 7 jako svoji odpověď uvedl: *„Hmm to nevím, asi jsem se s nikým takovým nesečkal.“*

Respondentka číslo 8 jako svoji odpověď uvedla: *„Rozhodně cítím, že jsou cizinci, kteří se nechtějí nebo mají pocit, že se nemusí integrovat, zejména ti, kteří žijí ve větších městech.“*

Respondent číslo 9 uvedl: *„Ano, každý jedinec je jedinečný a někteří se nechtějí integrovat.“*

14. Proč podle Vás cizinci do ČR přicházejí?

Respondentka číslo 1 říká: *„Ukrajinci sem přišli tedy kvůli válce, ale nemají v plánu se moc vracet, nechtějí jen sedět a dostávat peníze mám spíš pocit, že nejvíce se ptají jak a kde pracovat je to jejich hlavní otázka a chtějí hned začít pracovat, pokud ale mají domy v pořádku tak by se domů určitě vrátili, ale pokud mají zničené domy tak musí zůstat v Česku.“*

Respondentka číslo 2 uvádí: *„Je to krásný kraj, je bezpečný má pohodlné tempo života. Pro mnoho uprchlíků ze slovanských zemí bych řekla, že je relativně snadné se integrovat, protože jazyk a kultura mohou mít občas podobnosti.“*

Respondentka číslo 3 říká: *„Já jsem se zpátky vrátila kvůli mému manželovi, tím, že je Čech se chtěl vrátit domů, protože jsme byli řadu let v zahraničí, ale myslím si, že ostatní*

chtějí poznat nové lidi, pracovat zde, studovat. Samozřejmě si myslím, že si chtějí zlepšit ekonomické postavení a chtějí se cítit bezpečně a pohodlně ve skvělé zemi.“

Respondentka číslo 4 si myslí, že je Česko bezpečná země, máme dobrou ekonomiku a také dobré vzdělání.

Respondentce číslo 5 připadá, že cizinci v Česku vidí klidný a bezpečnější život a také dobře placenou práci.

Respondentka číslo 6 uvádí, že je tady úžasná krajina a milí lidé.

Respondent číslo 7 uvedl, že Česko je moc krásná země a lidé si zde užívají návštěvu i pití lahodného piva.

Respondentka číslo 8 odpověděla: *„Mám pocit, že do České republiky lidé jezdí, protože je zde velká mladá populace, Česká republika je relativně bezpečná a infrastrukturně zdravá země a cítím, že může být vstřícná. Českou republiku jsem si vybrala, protože je dost blízko domova, ale také dost daleko. Jazyk je podobný, kultura je podobná, ale překvapilo mě, jak moc se mi to líbilo a jak moc se mi nechtělo odcházet.“*

Podle respondenta číslo 9 cizinci do České republiky přichází za vyšším platem, že v Česku je více příležitostí jak pro studium, tak pro práci a také uvedl: *„Vždy jsem chtěl žít ve střední Evropě, také ceny byly nižší, a hlavně se mi líbil program, který jsem si vybral.“*

15. Umíte český jazyk, zdá se Vám být obtížný?

Pro respondentku číslo 1 byla čeština ze začátku velice těžká, přestěhovala se do Česka a neuměla vůbec jazyk, a tak šla do jazykové školy kde se naučila jazyk a nyní se jí to již nezná vůbec těžké.

Respondentka číslo 2 hovoří česky na úrovni B1 a stále se učí, gramatika se jí zdá hodně těžká, ale porozumění a mluvení v každodenním životě shledává již lehkým.

Respondentka číslo 3 a 6 česky mluví.

Respondentky 4 a 5 odpověděly opět velice podobně. Čeština se jim zdá být sice složitá, ale tím že ruština a čeština jsou slovanskými jazyky, tak se jim to občas zdálo skoro jako ruština.

Respondent číslo 7 odpověděl, že česky bohužel nemluví a český jazyk se mu zdá opravdu moc těžký.

Respondentka číslo 8 uvedla: *„Mluvím plynně třemi jazyky, makedonsky, anglicky a srbsky. Rozumím chorvatsky, bulharsky a česky. A také trochu rozumím němčině a španělštině. V češtině jsem některá slova jsem znala, ale rozhodně jsem se to musela naučit, když jsem byla dobrovolníkem. Byl to velmi těžký jazyk, ale podobný mému rodnému jazyku.“*

Respondent číslo 9 uvedl, že pro něj naučení češtiny bylo snadné, protože uměl rusky, což je také slovanský jazyk.

16. Učí se cizinci český jazyk?

Podle respondentky číslo 1, 4, 5, 6 a 7 si myslí, že se cizinci snaží český jazyk učit, ale může být pro ně opravdu obtížný.

Respondentka číslo 2 uvedla, že od některých jejich známých slýchá, že je čeština pro cizince opravdu obtížná.

Respondentka číslo 3 říká: *„Nejsem si tím jistá, ale pro některé je to těžké pro některé méně těžké. Když jsem se ale v roce 2009 přestěhovala do ČR poprvé, tolik lidí nemluvílo anglicky, a tak jsem se musela učit česky.“*

Respondentka číslo 8 říká: *„Rozhodně to může být těžký jazyk na naučení, pokud cizinec neovládá slovanské jazyky, nicméně mám pocit, že každý je ochotný se ho naučit.“*

Respondent číslo 9 uvedl: *„Myslím, že pro ty, kteří neovládají žádné slovanské jazyky, to může být těžké.“*

17. S jakou národností se v organizaci nejvíce potkáváte a jakým jazykem mezi sebou komunikujete?

Respondentka číslo 1 se nejvíce setkává s Ukrajinci, mluví mezi sebou rusky a ona sama mluví rusky a učí se anglicky.

Respondentka číslo 2 uvádí: *„Potkala jsem převážně ukrajinské, české, polské, indické, nigerijské, kazašské, americké, iránské národnosti, co se tak pamatuju. Dobrovolnický svět je velmi rozmanitý, a se všemi jsem komunikovala v angličtině. Umím anglicky, česky, rusky ukrajinsky.“*

Respondentka číslo 3 říká: *„Během dobrovolnictví jsem se setkala s mnoha národnostmi, ukrajinskými, ruskými, britskými, americkými. Umím a rozumím italštině, španělštině, francouzštině, angličtině, holandštině, švédštině a češtině.“*

Respondentka číslo 4 uvedla, že se potkala s mnoho národnostmi, například: Ukrajinci, Rusy, Brity a vždy mezi sebou komunikovali v angličtině.

Respondentka číslo 5 také komunikovala s mnoha národnostmi a komunikovala převážně v angličtině.

Respondentka číslo 6 se setkala s nejvíce lidmi z Ukrajiny a Ruska.

Nejčastěji se respondent číslo 7 setkává s Chorvaty, s kterými hovoří anglicky.

Respondentka číslo 8 uvedla: *„Setkala jsem se převážně s českými lidmi, ale dobrovolníci, kteří se mnou spolupracovali, byla gruzínská a italská dívka.“*

Respondent číslo 9 se nejčastěji setkával s Vietnamci a nejvíce komunikoval v angličtině.

3 Shrnutí a diskuse

V kontextu migrace může dobrovolnictví sloužit jako klíčový nástroj pro integraci migrantů do nové společnosti, umožňující jim zapojení, vytváření vazeb a překonávání jazykových a kulturních bariér.

Dobrovolnická činnost může hrát klíčovou roli při formování identity migrantů v novém prostředí, nabízejíc jim možnost přispět k místnímu společenství a zároveň se aktivně zapojit do procesu adaptace.

K základním motivům dobrovolnictví u migrantů jako dobrovolníků v České republice na základě provedeného výzkumu patří: důležitost poskytovat pomoc a podporu druhým lidem, rozvíjení svých dovedností, poznání nových lidí a posilování sociálních vazeb mezi nimi. Což je v souladu s motivy dobrovolnictví podle Gila Claryho a Marka Snydera a kol (1998), kteří dělí dobrovolnictví podle 6 kategorií na hodnoty, porozumění, sociální funkce, kariéru, protektivní funkce a posílení.

Migranti, kteří přicházejí do České republiky například po maturitě, často volí dobrovolnictví jako prostředek k posílení specifické oblasti integrace. I když si pravděpodobně vybírají konkrétní dobrovolnické aktivity podle svých individuálních potřeb, pravidelné a dlouhodobé zapojení do dobrovolnictví nakonec přispívá k jejich celkové integraci.

Dobrovolníci sami zažívají rozsáhlé individuální přínosy. Jejich dobrovolnická činnost přispívá k osobnímu rozvoji, poskytuje jim praktickou odbornou praxi a posiluje jejich schopnost řešit nové výzvy. Migranti, kteří se zapojují do dobrovolnických aktivit, mohou získávat cenné zkušenosti, což napomáhá jejich sociální integraci v novém prostředí.

Dobrovolnická činnost je pro migranty cenným prostředkem k sociální integraci a adaptaci v novém prostředí. Zapojení do dobrovolnických projektů poskytuje příležitost k navazování nových přátelství, porozumění místní kultuře a získání důležitých dovedností pro úspěšné začlenění do společnosti.

Lze tedy konstatovat, že dobrovolnická činnost není pouze prostředkem pro přínos společnosti, ale také klíčovým prvkem pro osobní a sociální rozvoj jednotlivců. V kontextu migrace může dobrovolnictví sloužit jako most, který spojuje migranty s místními komunitami, podporuje vzájemné porozumění a napomáhá budování otevřené a inkluzivní společnosti.

V rámci dobrovolnické činnosti jsou identifikovány různé vzorce, které odrážejí specifické styly a motivace dobrovolníků. Podle Friče, Pospíšilové a kol (2010) klíčovým rozlišením je dělení mezi zakořeněným a nezakořeněným dobrovolnictvím a dále mezi kolektivním a reflexivním stylem. Z odpovědí poskytnutých respondenty vyplývá, že dobrovolnická práce v oblasti migrace nabízí různorodé zkušenosti a zážitky. Celkově lze mluvit o různých rozhodujících faktorech, jako jsou specifika práce, individuální přístup, administrativní úkoly a flexibilita. Diskutované vzorce dobrovolnictví ukazují na pestrost dobrovolnických aktivit v oblasti migrace a naznačují, že každý dobrovolník přináší své vlastní jedinečné přínosy a perspektivy do oblasti práce s uprchlíky.

Například respondentka číslo 1 popisuje, že ze začátku práce nevěděla, co má dělat, ale postupně v průběhu práce si vytvořila jasnější představu o svých úkolech. I když respondentka nspecifikuje termín „kolektivní vzor“, můžeme interpretovat, že se integrovala do konkrétní organizace s pevně stanovenými úkoly. Nebo například respondentka číslo 2 a další zdůrazňují svou práci s uprchlíky v širším kontextu. Věnují se nejen integraci, ale i vzdělávání, práci na životopisech a hledání zaměstnání. Tohle může naznačovat reflektivní přístup, kdy dobrovolníci vybírají a přizpůsobují své aktivity podle potřeb a preferencí migrantů.

3.1 Doporučení pro budoucí dobrovolníky

Budoucím dobrovolníkům bych určitě doporučila, aby si správně vybrali organizaci nebo projekt, který je opravdu bude zajímat a bude mít pro ně smysl. Organizaci můžete také kontaktovat, abyste zjistili, jak byste se mohli do projektů či aktivit zapojit.

Dále bych doporučovala pořádně zvážit, jaké dovednosti a schopnosti můžou dobrovolníci do projektu přinést.

Také bych doporučovala, aby se dobrovolníci učili místní jazyk, který jim potom pomůže při komunikaci s místními lidmi.

Dobrovolnictví je skvělý způsob pro navázání nových vztahů a budování a navazování přátelství s místními lidmi.

Dobrovolníci můžou sdílet své zkušenosti s ostatními migranty a třeba je také inspirují k dobrovolnické činnosti.

Dobrovolnictví může velice pomoci k zapojení se do společnosti a má mnoho pozitivních vlivů, například rozvíjejí své komunikační dovednosti, získávají nové dovednosti, budují nové vztahy, pomáhají druhým a podobně.

Dobrovolnictví může být tedy významným prostředkem k zapojení se do společnosti, rozvíjení osobních dovedností a tvoření pozitivního vlivu na komunitu a celou společnost.

4 Závěr

V bakalářské práci byla věnována pozornost imigrantům jako dobrovolníkům v České republice. Hlavním cílem této bakalářské práce bylo odpovědět na otázku, zda má zapojení imigrantů jako dobrovolníků do činnosti jimi vybrané neziskové organizace vliv na rychlost a míru jejich úspěšné integrace do většinové společnosti.

Práce byla rozdělena do dvou částí. V teoretické části byly vymezeny hlavní pojmy, jakými jsou nestátní neziskové organizace, dobrovolník, dobrovolnická centra, integrace. Přiblížena byla legislativa týkající se neziskových organizací a dobrovolnictví v neziskové organizaci. Popsány byly motivy dobrovolnické činnosti, typy dobrovolnictví, vzorce dobrovolnictví, dobrovolnická centra, motivace dobrovolníků a také formální a neformální dobrovolnictví. Pojednáno bylo o historickém vývoji dobrovolnictví a také nových dobrovolnických trendech. Detailněji byla popsána integrace. Zmíněny byly také vybraná Centra pro podporu integrace cizinců.

V praktické části byl zvolen kvalitativní výzkum formou polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory jsem realizovala s dobrovolníky, kteří se zapojovali do dobrovolnictví v různých neziskových organizacích. Rozhovory byly vyhodnoceny pomocí případové analýzy. Cílem bylo analyzovat, zda má zapojení imigrantů jako dobrovolníků vliv na úspěšné zapojení se do většinové společnosti. Dílčím cílem bylo formulovat soubor doporučení pro další dobrovolníky.

Z výzkumu vyplynulo, že z oslovených respondentů se více než polovina shodla na tom, že dobrovolnictví jim pomohlo k úspěšnému začlenění do většinové společnosti. Výsledky tohoto výzkumu ukazují na pozitivní přínosy dobrovolnictví u migrantů z hlediska zapojení se do většinové společnosti.

Má bakalářská práce může být inspirativní jak pro širokou veřejnost, která má zájem se blíže dozvědět o dobrovolnictví, tak i pro odborníky jako jsou například pracovníci v neziskových organizacích. Tato práce může být užitečná pro práci s dobrovolníky.

Byla jsem schopna prozkoumat jen určité aspekty dobrovolnictví cizinců, které mohou ovlivnit proces integrace cizinců prostřednictvím dobrovolnictví. Nicméně je zřejmé, že je třeba provést další výzkumy, abychom měli komplexnější přehled o tom, jak dobrovolnictví ovlivňuje proces integrace. Díky účasti v dobrovolnických činnostech v organizacích, které jsou přátelské vůči přistěhovalcům, například organizace zaměřené na imigranty, mají cizinci příležitosti vytvářet nové sociální vazby s členy své komunity a s většinovou společností. Získávají užitečné pracovní dovednosti a zkušenosti, stejně jako informace o kultuře a struktuře nového společenského prostředí. Tím umožňují úspěšnou integraci do různých aspektů nové společnosti, aniž by ztratili svoji kulturní identitu. Pomocí dobrovolnictví tak mají cizinci možnost přispět své komunitě a zároveň vlastní integraci do nového prostředí.

5 Literatura

Agnes. (2019). *Historie neziskových aktivit v ČR*. Citováno dne 23. června 2023. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>

Akční pole sociální práce V. (2011). *Multikulturalita v sociální, edukační a zdravotní práci v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-230-7.

Baršová, A. & BARŠA, P. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6, s. 308.

Charita.cz. (2023). *Kdo je dobrovolník*. Citováno dne: 5. října 2023. Dostupné z: <https://www.mtrebova.charita.cz/dalsi-sluzby/dobrovolnicke-centrum/kdo-je-dobrovolnik/>

Cizinci.cz. (2023). *Integrační politika ČR*. Citováno dne: 6. srpna 2023. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/zakladni-informace1>

Dobrovolnická Regionální Agentura DoRA. (2023). *Co je to dobrovolnictví?* Citováno dne: 21. května 2023. Dostupné z: <https://doraplzen.cz/dobrovolnictvi/>

Dobrovolnik.cz. (2010). *Historie Dobrovolnictví*. Citováno dne: 8. června 2023. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/z-dobrovolnictvi-aktualne/historie-dobrovolnictvi>

Dobrovolnik.cz. (2023) *Jak fungují dobrovolnická centra?* Citováno dne: 14. června 2023. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/jak-funguji-dobrovolnicka-centra>

Encyklopedie.soc.cas.cz (2017). *Sociologický ústav AV ČR Nešpor, R., Z. editor*. Citováno dne: 1. srpna 2023. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Metoda_srovn%C3%A1vac%C3%AD

Evans, E., & Saxton, J. (2005). *The 21st Century Volunteer: A report on the changing face of volunteering in the 21st Century*. London: nfpSynergy. Citováno dne: 3. dubna 2023. Dostupné z: <https://bogfriends.pbworks.com/f/volunteers.pdf>

Frič, P. (2001). *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*. Praha: NROS. ISBN 8090263372.

Frič, P. & Pospíšilová, T. (2010). *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-8-9.

Frič, P. & Pospíšilová, T. (2010). *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-8-9.

Frič, P. & Vávra, M. (2012). *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-9-6.

Frič, P. & Vávra, M. (2012). *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes. ISBN isbn978-80-903696-9-6.

Gil, C., Snyder, M., Ridge, R., COPELAND, J., Stukas, A., Haugen, J. & Miene, P. (1998). *Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach*. *Journal of Personality and Social Psychology*. s. 74. ISBN 1-57230-918-0.

Gjuričová, J. (2008). *Deset let rozvoje dobrovolnictví. Sborník z konference*. Citováno dne: 20 května 2023. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/181095/files/nusl-181095_1.pdf

GUO, S., (2014). *Immigrants as Active Citizens: Exploring the Volunteering Experience of Chinese Immigrants in Vancouver*. *Globalisation, Societies and Education*. s. 12, 51-57.,

Citováno dne: 6. srpna 2023. Dostupné z:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14767724.2013.858527>

Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2, s. 49-55.

Hloušek, J., Hlouková Z. & Hanuš, P. (2014). *Management v nonprofitních organizacích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-468-7.

ILO. (2011) *Manual on the measurement of volunteer work*. Geneva: International Labour Organization. ISBN: 978-92-2-125071-5. str. 11. Citováno dne: 5. května 2023. Dostupné z:
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf

Integracnicentra.cz. (2023). *Centra pro podporu integrace cizinců*. Praha. Citováno dne 10.10.2023. Dostupné z: <https://www.integracnicentra.cz>

Kostlán, F. (2020). *Většinová společnost je nepřizpůsobivá*. Citováno dne 4. října 2023. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/12059-vetsinova-spolecnost-je-neprizpusobiva>

Krátká, K., & Pernicová, H. (2011). *Historie a současnost dobrovolnictví v České republice*. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o. s., Citováno dne: 23. července 2023. Dostupné z: http://sebevedome.tisnovsko.eu/download/dobrovolnictvi_CR_final.pdf

Mlčák, Z. & Zášková, H. (2013). *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-7464-462-7.

MPSV. (2013). *Dobrovolnická služba*. Praha. Citováno dne: 27. července 2023. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/poradenstvi/Dobrovolnicka_sluzba.pdf

MVCR. (2008). Vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v České republice. Citováno dne: 20. května 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyvoj-legislativni-upravy-dobrovolnictvi-v-zahranici-a-v-ceske-republice.aspx>

MVCR. (2023a). *Koncepce integrace cizinců ve vzájemném respektu 2023*. Citováno dne: 2. srpna 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zakladni-dokumenty-k-integracni-politice-ke-stazeni.aspx>

MVCR. (2023b). Integrace cizinců. Citováno dne 5. října 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

MVCR. (2023c). *Slovníček pojmů*. Citováno dne: 5. října 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Pelikánová, A. (2016). *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-0339-3.

Pilát, M. (2015). *Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě Ústav veřejné správy a regionální politiky. Citováno dne: 4. června 2023. Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPVBK051/Vybrane_kapitoly_z_dobrovolnictvi_u_prava.pdf

Poizlová, K. (2019). *Dobrovolník v neziskové organizaci Brno 2019*. Citováno dne: 4. července 2023. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q6z13/Diplomova_prace_Klara_Poizlova_.pdf

PPS.ORG. (2008) *PPS Greatest Hits of 2008: 10 Trends Shaping the Future of Our Communities*. Citováno dne: 20. května 2023. Dostupné z: <https://www.pps.org/article/pps-greatest-hits-of-2008-10-trends-shaping-the-future-of-our-communities>

Rákoczyová, M., Trbola, R. & Hofírek, O (2009). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-023-0, s. 14-15, 25.

Rektořík, J. (2010). *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5, s. 17.

Salomon, L. M., Anheier, H. K. (1999). *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*. Baltimore: Johns Hopkins Center for Civil Society Studies

Schaad, M. (1998). *Neziskové organizace v ekonomické teorii: analýza vývoje a motivace bezplatných dobročinných aktivit*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1971-9.

Skutil, M. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN isbn978-807-3677-787.

Stejskal, J., Kuvíková H. & Mařátková, K. (2012). *Neziskové organizace – vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-973-9, s. 11.

SUZ. (2022). *Centra na podporu integrace cizinců, zpráva o činnosti 2022*. Citováno dne: 4. srpna 2023. Dostupné z: https://www.suz.cz/wp-content/uploads/2023/05/2022_zprava_CPIC.pdf

Svetneziskovek.cz. (2023). Co jsou neziskové organizace? Citováno dne 5. října 2023. Dostupné z: <https://svetneziskovek.cz/management/neziskovy-sektor-v-cr>

Tomšů, B. (2015). *Motivace dobrovolníků k dlouhodobému působení ve vybrané neziskové organizaci*. Citováno dne: 1. července 2023. Dostupné z:

Tošner, J. & kol. (2014). *Studie o dobrovolnictví*. Národní dobrovolnické centrum. Praha. Citováno dne: 4. června 2023. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_tosner_pro_web.pdf

Tošner, J. & Sozanská, O. (2002). *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-514-8.

Tošner, J. & Sozanská, O. (2006). *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

Tuček a kol. (2013). *Česká imigrační politika: stát se vyhledávanou cílovou zemí?* Tuček, F., editor. Autoři: Beránková, P., Rahimi, F., Dvořáková, M., Svetlíková, M., Chocholáčková, K., 2013. *Česká imigrační politika: stát se vyhledávanou cílovou zemí?* Pracovní skupina Sociální a imigrační politika. Program o českých zájmech v Evropě pro talentované studenty. Citováno dne: 4. srpna 2023. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/166117/files/nusl-166117_1.pdf

UNHCR. (2023). *Disability*. Citováno dne 11. října 2023. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/handbooks/ih/age-gender-diversity/disability>

Vlada.cz. (2007) *Vláda České republiky*. Citováno dne: 15. května 2023. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/legislativa-a-financovani/2008/20--listopadu-2007-28123/>

Wildemuth, Barbara, M. (2009). *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, Conn.: Libraries Unlimited. ISBN 9781591585039.

Wilson, Forsberg, S., Seithi, B. (2015). *The Volunteering Dogma and Canadian Work Experience: Do Recent Immigrants Volunteer Voluntarily? Canadian Ethnic Studies*; s. 47, 91-110. ISBN 978-0-520-05454-7.

Wilson, J. (2000). *Volunteering*. Annual Review Sociology. Citováno dne: 10. dubna 2023. Dostupný z: <http://nclc203wagner.pbworks.com/f/Volunteering+meta-analysis.pdf>

Zakonyprolidi. (2023) *Zákon č. 227/1997 Sb. – Zákon o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech)*. Citováno dne: 23. května 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-227>

Zakonyprolidi.cz. (2002). *Zákon č. 198/2002*. Citováno dne: 4. dubna 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>

6 Přílohy

6.1 Otázky pro polostrukturovaný rozhovor

1. Odkud pocházíte?
2. Kolik Vám je let?
3. Proč jste se rozhodla stát se dobrovolníkem?
4. Jak dlouho žijete v ČR?
5. Myslíte si, že se do společnosti začleňujete lépe díky dobrovolnictví?
6. Kdy jste s dobrovolnictvím začali?
7. Proč jste se rozhodli stát se dobrovolníkem?
8. Co Vás k tomu vedlo a jak jste se o tom dozvěděli?
9. Jak dlouho jste dobrovolníkem?
10. Trávíte čas s ostatními dobrovolníky?
11. Jaké jsou plusy a mínusy být dobrovolníkem?
12. Jak často vykonáváte dobrovolnickou činnost?
13. Jaká je práce s cizinci?
14. Jsou zde nějaké předpoklady k tomu být dobrovolníkem?
15. Máte pocit, že se do společnosti začleňujete lépe díky dobrovolnictví?
16. Jaké jsou nejčastější problémy pro cizince při integraci?
17. Jsou i takoví cizinci, kteří se nechtějí integrovat?
18. Proč podle Vás cizinci do ČR přicházejí?
19. Umíte český jazyk, zdá se Vám být obtížný?
20. Učí se cizinci česky?
21. S jakou národností se cizinci v organizaci nejvíce setkávají a jakým jazykem mezi sebou komunikujete?